

RAPORT

WARUNKI PROWADZENIA FIRM W POLSCE

zakładanie firmy :: uzyskiwanie pozwoleń budowlanych ::
zatrudnianie i zwalnianie pracowników :: rejestrowanie tytułu
własności :: dostępność kredytu ochrona inwestycji ::
regulacje podatkowe :: handel zagraniczny ::
egzekwowanie umów :: likwidacja przedsiębiorstwa

**Polscy przedsiębiorcy działają w znacznie trudniejszym otoczeniu
prawno-instytucjonalnym niż ich europejscy konkurenci.**

SPIS TREŚCI

4	Streszczenie
6	Wstęp
8	I Ramy instytucjonalne dla prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce
8	1.1. Wnioski z raportów
10	1.2. Stabilność prawa i reguł gry
10	1.2.1 Podatki i interpretacja przepisów podatkowych
13	1.2.2 Finanse publiczne
14	1.2.3 Zakładanie i zamykanie firm
16	1.2.4 Rynek pracy
17	1.2.5 Biurokracja
19	1.2.6 Inwestycje
20	1.2.7 Wymiana handlowa
21	1.2.8 Kontrole
22	1.2.9 Wymiar sprawiedliwości
24	1.2.10 Koszty pracy
25	II Wolność gospodarcza w Polsce na tle wybranych krajów
25	2.1 Prowadzenie biznesu w Polsce – podsumowanie rankingów
26	2.2 Łatwość prowadzenia biznesu w Polsce w poszczególnych kategoriach - porównanie
33	2.3 Wolność gospodarcza w Polsce na tle wybranych krajów - porównanie
34	2.4 Uwagi końcowe
34	III Badania własne ZPP
34	3.1 Największe przeszkody w prowadzeniu działalności gospodarczej według przedsiębiorstw
36	3.2 Barometr gospodarczy ZPP
39	Bibliografia
40	Manifest Przedsiębiorców i Pracodawców
43	Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

STRESZCZENIE

Sytuacja makroekonomiczna Polski w 2012 roku była postrzegana jako dobra. W 2012 roku Polska osiągnęła najwyższy wzrost gospodarczy pośród wszystkich krajów Europy. Poziom bezrobocia jest na nieco niższym poziomie niż w całej UE, dług publiczny nie powinien przekroczyć limitu 60% PKB i jest znacznie niższy niż średnia w Unii Europejskiej (ponad 88% PKB)¹.

W świetle tych niezłych, na tle Europy, danych za rok 2012 – rok 2013 może już niestety taki dobry nie być. Niezwykle optymistyczne prognozy budżetowe Ministerstwa Finansów – mogą się nie spełnić. Obserwowane spadki produkcji w większości sektorów, kolejne podwyżki kosztów pracy oraz brak działań deregulacyjnych, które prowadziłby do istotnej zmiany jakościowej w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej – mogą ściągnąć na nas stagnację lub wręcz recesję.

Sz szczególnie niepokojąca jest sytuacja na rynku pracy. Głównym obszarze gdzie powstaje bogactwo. Stopa bezrobocia w III kwartale 2012 wyniosła ok. 12,7 %, a wśród młodych do 25 roku życia – aż 27%. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło około 5,5 mln osób. Natomiast średnie wynagrodzenie brutto w listopadzie 2012 roku wynosiło 3780,64 PLN².

Pomimo relatywnie dobrej sytuacji makroekonomicznej nadal trwa impas inwestycyjny. Przedsiębiorcy z niepokojem patrzą w przyszłość i wszelkie działania inwestycyjne podejmują z wielką ostrożnością. W 2012 roku rząd wprowadził kilka dalszych zmian, w ramach Pakietu na rzecz rozwoju przedsiębiorczości. Zaowocowały one poprawą warunków funkcjonowania przedsiębiorstw w kilku obszarach, jednak nie przyniosły rozwiązań systemowych na szeroką skalę. W naszym przekonaniu dokonane przez rząd reformy, choć niezwykle istotne i plasujące nas nieco wyżej w światowych rankingach, nadal pozostają niewystarczające. Należy mieć nadzieję, iż ten dobry kierunek będzie kontynuowany, dzięki czemu warunki prowadzenia biznesu w Polsce będą z roku na rok się poprawiać.

Polska posiada doświadczenie w wychodzeniu z trudnych sytuacji ekonomicznych i z niego nie korzysta. Po obaleniu komunizmu – Polacy bez telefonów, banków, infrastruktury, „funduszy europejskich” – dysponując tylko jednym narzędziem: wolnością gospodarczą, którą stworzyła im tzw. ustawa Wilczka, utworzyli 6 milionów miejsc pracy i wydobyli Polskę z głębokiej zapaści. Trzeba to powtórzyć. Trzeba korzystać ze sprawdzonych w praktyce wzorów i odblokować polską gospodarkę.

W I półroczu 2012 r. liczba zarejestrowanych podmiotów w systemie REGON wyniosła 3 780 tys. Spośród firm aktywnych zdecydowaną większość stanowiły mikroprzed-

¹ Polska w międzynarodowych rankingach na tle krajów regionu, PAIiZ, Warszawa 2012, s. 3

² Dane wg. GUS

siębiorstwa (96%)³. Struktura polskich firm pod względem wielkości od lat pozostaje w zasadzie bez zmian. Jednocześnie w Polsce udział mikroprzedsiębiorstw jest o 4 pp. wyższy niż średnio w UE-27. Świadczy to o istniejących nadal barierach rozwojowych, utrudniających przechodzenie firmom mikro na wyższy poziom rozwoju.

W okresie styczeń-czerwiec 2012 r. badane przez GUS przedsiębiorstwa uzyskały słabsze niż rok wcześniej wyniki finansowe. Pogorszeniu uległy podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Przychody z całokształtu działalności rosły wolniej niż koszty ich uzyskania (odpowiednio 8,2% i 9,8%), co znalazło odzwierciedlenie w pogorszeniu wskaźnika poziomu kosztów (z 93,8% przed rokiem do 95,2%). Zarówno przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów jak i koszty tej działalności były wyższe niż przed rokiem (odpowiednio o 8,0% i 9,2%). Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 49,0 mld zł i był niższy o 12,3% niż rok wcześniej. Pogorszeniu uległ wynik na pozostałej działalności operacyjnej (z 5,1 mld zł do 3,5 mld zł) oraz wynik na operacjach finansowych (z 5,7 mld zł do 3,1 mld zł). Największe straty odnotowano m.in. w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz w budownictwie⁴.

Tabela 1: Pozycja Polski w międzynarodowych zestawieniach konkurencyjności gospodarek

Nazwa rankingu	Aktualna pozycja w rankingu	Poprzednia pozycja w rankingu
Doing Business 2013	55	74
The Global Competitiveness Report 2012-2013	41	39
Index of Economic Freedom 2013	64	68
World Competitiveness Yearbook 2013	34	34

Źródło: Opracowanie ZPP

3 Ibidem

4 Dane wg. GUS

WSTĘP

Praca jest jednym z głównych czynników rozwoju gospodarczego. W szczególności wykonywana przez niezależnych przedsiębiorców – pracujących „u siebie”. Jednakże we współczesnym świecie, w szczególności w Polsce, przedsiębiorcy napotykają na absurdalne bariery utrudniające prowadzenie działalności gospodarczej.

Zgodnie z klasyczną teorią wolnorynkową państwo jest tylko i wyłącznie regulatorem, a nie uczestnikiem rynku. Podstawą sprawnie działającego państwa jest odpowiednie wyważenie roli tego regulatora. Niestety w Polsce, mamy do czynienia z zachwianiem proporcji. Państwo nie wywiązuje się ze swojej podstawowej roli w tych obszarach działania, do których zostało ustanowione, za to podejmuje się działań w obszarach, w których przeszkadza przedsiębiorcom, bądź wręcz z nimi konkuruje.

Celem niniejszego raportu jest w szczególności ukazanie problemów związanych z opodatkowaniem i kosztami pracy oraz sądownictwem i biurokracją¹, które stanowią bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce.

Przygotowując raport o warunkach działania firm w Polsce postanowiliśmy oprzeć się na wiarygodnych źródłach międzynarodowych – Raportach Banku Światowego i OECD czy też Heritage Foundation i Economic Freedom Network. Poza bezstronnością umożliwiają one dokonanie porównań z innymi Krajami Europy i Świata.

W szczególnie trudnej sytuacji są małe i średnie firmy, które system zmusza do zatrudniania rzeszy doradców, księgowych, pracowników administracyjnych itp., i tym samym znacznie pogarsza ich zdolności konkurencyjne oraz rozwojowe. Zamiast rozwijać nasze przedsiębiorstwa – toniemy w papierach, które musimy składać do rządu i mamy nieodpartą wrażenie, że przytłaczająca większość z nich jest absolutnie zbędna.

Małe i średnie firmy w Polsce są fundamentem, na którym stoi nasz kraj. Przynoszą ponad 67% PKB, tworzą $\frac{3}{4}$ miejsc pracy. Mimo, to przedsiębiorczość jest w Polsce represjonowana. Wiele regulacji skarbowych jest sprzeczne z podstawowymi prawami człowieka, gwarantowanymi przez Konstytucję RP i martwymi w praktyce.

Przedsiębiorczość jest postrzegana jako jeden z głównych czynników rozwoju gospodarczego oraz wzrostu konkurencyjności w skali całej gospodarki. Niektórzy ekonomiści określają ją jako czwarty czynnik produkcji, obok pracy, kapitału i ziemi².

Nie domagamy się w związku z tym specjalnych praw, przywilejów czy specjalnego traktowania. Domagamy się równego traktowania i nie przeszkadzania nam w prowadzeniu działalności. Usunięcia barier administracyjnych, prawnych, etc., które absolutnie niczemu nie służą, poza interesami wąskiej klasy urzędniczej, która nie ponosi żadnych

1 Polityką się nie zajmujemy

2 Sullivan, Sheffrin (2003)

ciężarów utrzymania Państwa, a rości sobie prawo do arbitralnego narzucania tych ciężarów innym obywatelom. Przedsiębiorcom w szczególności.

Życzymy miłej lektury tego niemiłego dla nas raportu.

Robert Gwiazdowski – Przewodniczący Rady Nadzorczej

Cezary Kaźmierczak – Prezes

Tomasz Pruszczyński – Wiceprezes

I RAMY INSTYTUCJONALNE DLA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W POLSCE

Zgodnie z metodologią zaproponowaną przez Bank Światowy¹, w niniejszym raporcie skupiono się głównie na następujących kategoriach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej: zakładaniu firmy, uzyskiwaniu pozwoleń budowlanych, zatrudnianiu i zwalnianiu pracowników, rejestrowaniu tytułu własności, dostępności kredytu, ochronie inwestorów, regulacjach podatkowych, handlu zagranicznym, egzekwowanie umów oraz likwidacji przedsiębiorstwa.

1.1. Wnioski z raportów

Raport Banku Światowego

Najnowszy raport Banku Światowego Doing Business 2013 wskazał Polskę jako najszybciej reformującą się gospodarkę na świecie. Znalazła się ona w pierwszej dziesiątce krajów, które osiągnęły największe postępy w znoszeniu barier dla przedsiębiorczości obok: Sri Lanki, Ukrainy, Uzbekistanu, Burundi, Kostaryki, Mongolii, Grecji, Serbii i Kazachstanu. Polska w ogólnym rankingu zajęła 55. Miejsce odnotowując największą poprawę pośród wszystkich krajów Unii Europejskiej od 2005 r. Raport wskazuje na znaczące zmiany w czterech obszarach: likwidacja przedsiębiorstwa (91 miejsce w DB 2012., 37 miejsce w DB 2013), egzekwowanie umów (84 miejsce w DB 2012., 56 miejsce w DB 2013), rejestrowanie tytułu własności (87 miejsce w DB 2012., 62 miejsce w DB 2013), regulacje podatkowe (124 miejsce w DB 2012., 114 miejsce w DB 2013) oraz zakładanie firmy (129 miejsce w DB 2012., 124 miejsce w DB 2013).

Przy ocenie kryterium rejestrowania tytułu własności ocenia się ilość procedur związanych z transakcją kupna/ sprzedaży nieruchomości przez przedsiębiorców. Najważniejszym elementem tego wskaźnika jest skuteczność pracy wydziałów wieczystoksięgowych Sądu Rejonowego Warszawy Mokotowa, których efektywność stale wzrasta. Zgodnie z danymi Ministerstwa Sprawiedliwości czas rozpatrzenia wniosku wynosił w styczniu 2010 r. aż 132 dni. W 2011 r. wystarczyło już 75 dni, a w 2012 r. wystarczyło już tylko 9 dni. Kryterium egzekwowanie umów bierze pod uwagę ilość procedur dotyczących sporu gospodarczego, jego koszty i czas. W maju 2012 r. wprowadzono nowelizację pro-

¹ Metodologię oparto m.in. na Djankov et al. (2002), Botero et al. (2004), Djankov et al. (2007), Djankov et al. (2008a), Djankov et al. (w druku), Djankov et al. (2008b), Djankov et al. (2003), Djankov et al. (2008c). Simeon Djankov jest według portalu Ideas Repec jednym z 150 najlepszych ekonomistów na świecie. Był wieloletnim pracownikiem Banku Światowego, a aktualnie jest Ministrem Finansów Bułgarii. Dodatkowe informacje dotyczące metodologii można znaleźć na <http://www.doingbusiness.org/MethodologySurveys/>.

cedury cywilnej, która zmniejszyła liczbę procedur, ale spowodowała wzrost kosztów rozstrzygania sporów. Duże znaczenie miało również zwiększenie liczby komorników i sędziów prowadzących sprawy gospodarcze. Powyższe zmiany skróciły czas oczekiwania na rozstrzygnięcie sporu o 145 dni².

Raport wolności gospodarczej Heritage Foundation

W porównaniu do ubiegłego roku Polska awansowała o 7 miejsc i zajęła w rankingu Heritage Foundation 57 miejsce uzyskując łącznie 66 punktów. Największe zmiany odnotowano w takich obszarach jak: łatwość prowadzenie biznesu oraz swoboda handlu (11 miejsce na świecie). Dużo gorzej Polska wypada jeśli chodzi o prawa własności (42. miejsce) i poziom korupcji (40. miejsce). Pośród państw europejskich Polska zajmuje 26 miejsce i znajduje się powyżej globalnej średniej. Raport wskazuje na obszary, które mogą stanowić zagrożenie dla polskiej gospodarki, m. in. wysoki deficyt budżetowy, wzrost zadłużenia publicznego oraz niewydajny wymiar sprawiedliwości.

Raport OECD

Rocznik OECD na rok 2012 wskazuje, iż Polska pod względem finansów publicznych plasuje się bliżej takich krajów jak Niemcy, Austria i Szwecja niż Irlandia, Hiszpania czy Grecja. Ekspertci OECD wskazują, iż w Polsce mamy jedną z najlepszych sytuacji makroekonomicznych spośród krajów OECD. W dobie światowego kryzysu gospodarczego w Polsce odnotowano najwyższy wzrost gospodarczy. Mając na uwadze planowaną konsolidację finansów publicznych, a także zastój gospodarki europejskiej, przewiduje się, że wzrost realnego PKB ulegnie spowolnieniu do 2,7 – 3% w 2012 i 2013 roku. Konsolidacja fiskalna jest najlepszą metodą na zmniejszenie wrażliwości gospodarki. Obniżenie deficytu ograniczy presję cenową, pozwoli utrzymać dług zagraniczny pod kontrolą oraz zwiększyć wiarygodność fiskalną.

Raport Dobrobytu Instytutu Legatum

Raport Instytutu Legatum na rok 2012 plasuje Polskę na 32 pozycji spośród 142 ocenianych krajów. Kryteria brane pod uwagę przy tworzeniu rankingu to stopień rozwoju następujących obszarów w poszczególnych krajach: ekonomia, przedsiębiorczość i szanse, rządzenie, edukacja, zdrowie, bezpieczeństwo, wolność obywatelska, społeczeństwo. W stosunku do lat ubiegłych pozycja Polski jest raczej niezmienna, w roku 2010 miejsce 29., w roku 2011 miejsce 28. Najlepiej wypadliśmy w rankingu bezpieczeństwa - 25. lokata, najgorzej (52. miejsce) w rankingu mierzącym sytuację ekonomiczną. Ekspertci wskazują, iż w ostatnich latach Polska znacząco zwiększyła poziom innowacyjności przedsięwzięć opartych na wynikach prowadzonych prac badawczo - rozwojowych,

2 J. Beldowski, X. Devictor, M. Piątkowski, Jak jeszcze bardziej podskoczyć w Doing Business, Wyborcza.biz, 30.11.2012, http://wyborcza.biz/biznes/1,100897,12957637,Jak_jeszcze_bardziej_podskoczyc_w_Doing_Business.html#ixzz2H-m8eHkLa (08.01.2013)

ponadto ciągle polepsza się infrastruktura, co niewątpliwie sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości.

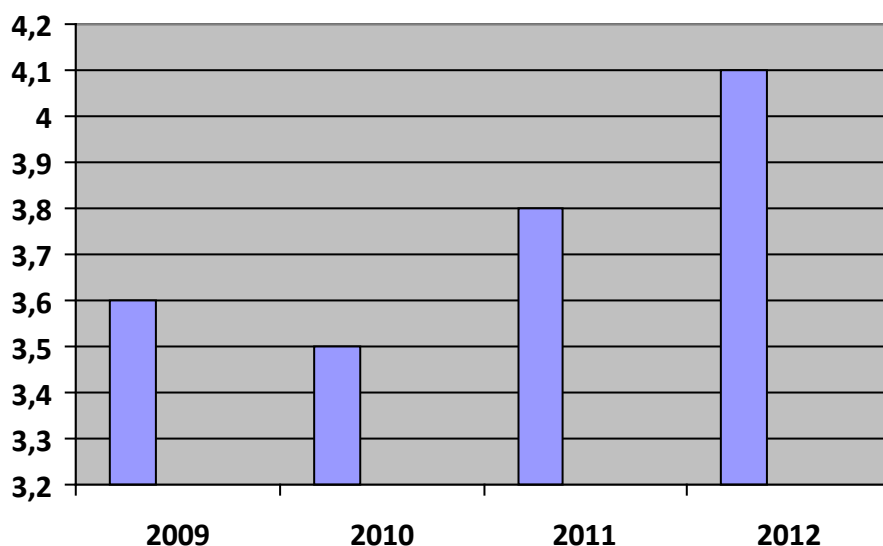
Raport Światowego Forum Ekonomicznego Global Competitiveness 2012 – 2013

Polska jako największy kraj spośród nowych członków Unii Europejskiej znalazła się rankingu na 41 pozycji. Jest to dokładnie ten sam wynik co w roku ubiegłym. Jako mocne strony polskiej gospodarki wskazano wielkość rynku, poziom edukacji oraz wysoki poziom rozwoju rynków finansowych. Zgodnie z raportem spadek Polski jest spowodowany pogorszeniem się stabilności makroekonomicznej i innowacyjności. Pozytywnie oceniono natomiast kwestie instytucjonalne i wielkość rynku. Ekspertcy zauważają, iż by utrzymać dotychczasową wysoką pozycję, Polska będzie musiała zwiększyć konkurencyjność gospodarki poprzez podniesienie stopnia jej innowacyjności, który jest niski w odniesieniu do efektywności i tzw. czynników podstawowych gospodarki. Ponadto jako bariery w rozwoju polskiej gospodarki dostrzeżono: złożoność i nieprzejrzystość systemu podatkowego, biurokrację, sztywność rynku pracy, ograniczona dostępność do finansowania i zły stan infrastruktury.

1.2. Stabilność prawa i reguł gry

Polska jest postrzegana jako kraj, w którym sytuacja polityczna, prawna i gospodarcza są raczej stabilne. Wpływa to pozytywnie na klimat inwestowania, niemniej jednak biurokracja oraz przepisy prawne i podatkowe powinny być dużo bardziej uproszczone.

Rysunek 1: Ocena stabilności politycznej w Polsce w latach 2009 – 2012 (oceny średnie, gdzie 5 oznacza ocenę bardzo dobrą, natomiast 1 – bardzo złą)

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie *Klimat inwestycyjny w Polsce*, PAliIZ, Warszawa 2012

1.2.1 Podatki i interpretacja przepisów podatkowych

Opodatkowanie jest niewątpliwie jednym z istotnych czynników wpływających na pro-

wadzenie działalności gospodarczej w Polsce. Wprawdzie eksperci Heritage Foundation docenili, że zarówno podatek dochodowy od osób fizycznych, jak i prawnych został w ostatnim czasie uproszczony, to jednak w dalszym ciągu polski system podatkowy jest bardzo skomplikowany i mało wydajny. Również eksperci OECD za najbardziej palącą kwestię uznali reformę systemu podatkowego.

Za wyznacznik stopnia skomplikowania systemu podatkowego w Polsce można także uznać czas, jaki poświęcają przedsiębiorcy w ciągu roku na dokonanie płatności podatkowych. Według raportu Doing Business w roku 2012 było to 286 godzin, co oznacza spadek w porównaniu z latami poprzednimi (296 godzin w roku 2011). Niestety ciągle stawia to Polskę na dalekiej 114 pozycji spośród 185 krajów.

Tabela 2: System podatkowy w Polsce

Rocznik raportu Doing Business	DB2007	DB2008	DB2009	DB2010	DB2011	DB2012	DB2013
Pozycja w rankingu	..	..	..	..	128	124	114
Ilość płatności (rocznie)	40	40	40	40	29	29	18
Czas (godziny w ciągu roku)	418	418	418	395	325	296	296

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu Doing Business 2013

Ekspert wskazuje ponadto na konieczność efektywniejszego ściągania podatków oraz rozszerzenia możliwości płacenia podatku ryczałtowego bez konieczności prowadzenia księgowości przez mikroprzedsiębiorstwa. Ogólnym zaleceniem jest bowiem zbliżenie opodatkowania z zarobkami (dochodami), tj. bez konieczności obliczania kosztów uzyskania przychodów. Takim podatkiem mógłby być podatek obrotowy, który funkcjonował w Polsce do 1993 roku. Później został zastąpiony podatkiem VAT z czterestopniową skalą.

Mnożenie prawa w zakresie tzw. kosztów uzyskania przychodów jest zmurą polskich przedsiębiorców, na równi z niezwykle skomplikowanym i bardzo nieefektywnym systemem poboru podatku VAT. Najbardziej efektywnym i tanim w poborze jest podatek obrotowy. Obecne wpływy z CIT są marginalne dla budżetu państwa. Podatek obrotowy – zamiast CIT - przyniósłby znacznie wyższe wpływy, a przedsiębiorców uwolnił od tysięcy godzin zbędnych czynności biurokratycznych.

W okresie od lipca 2011 r. do czerwca 2012 r. wprowadzono zmiany przepisów dotyczących ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, podatków dochodowych, podatku od towarów i usług, podatku od wydobycia niektórych kopalin, podatku od nieruchomości, oraz opłaty skarbowej, mające wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości.

Podatek VAT w Polsce jest jednym z najwyższych w Europie (od 1 stycznia 2011 roku wynosi 23%). Dla porównania w Niemczech 1 stycznia 2007 stawkę zwiększono z 16%

do 19%; we Francji podstawowa stawka jest równa 19,6%; w Hiszpanii – 16%.

Dodatkowo wiele problemów rodzi skomplikowana konstrukcja prawa dotycząca zasad odprowadzania podatku VAT, niejasna klasyfikacja towarów i usług a w związku z tym trudności w określeniu stawki podatku. Ponadto, bardzo niekorzystny dla przedsiębiorców jest moment w którym powstaje zobowiązanie podatkowe. Już w chwili wystawienia faktury przedsiębiorca jest zobowiązany odprowadzić pełną wartość podatku VAT nawet jeśli kupujący zwleka z płatnością. Wprawdzie istnieje możliwość skorzystania z tzw. ulgi na złe długi, która daje możliwość odzyskania zapłaconego do urzędu VAT po wystawieniu faktury, która nie została uregulowana przez kontrahenta, niemniej jednak powoduje to niepotrzebne skomplikowanie procedury regulowania podatków.

Dla porównania w Niemczech, przedsiębiorstwa są zobowiązane do przedstawienia wysokości zaliczki na podatek za dany kwartał roku w ciągu 10 dni od zakończenia kwartału. Podatek w formie zaliczki należy odprowadzić od wystawionych faktur. Na koniec roku kalendarzowego dokonuje się korekty wysokości należnego podatku i wtedy następuje ewentualny jego zwrot w sytuacji nadpłaty.

Według wielu ekonomistów jednym z najważniejszych czynników, które zapewniły Polsce jak do tej pory w miarę łagodne przejście przez kryzys gospodarczy na świecie, był silny popyt wewnętrzny. Decyzja rządu o podwyższeniu podatku VAT do 23% w sposób oczywisty wpłynął na zmniejszenie konsumpcji w społeczeństwie, a tym samym obniżenie popytu wewnętrznego.

1 stycznia 2013 roku weszła w życie Ustawa z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (Dz. U. poz. 1342) tzw. III ustawa deregulacyjna, która ma na celu poprawę warunków wykonywania działalności gospodarczej w Polsce, w szczególności poprawę płynności finansowej przedsiębiorców, ograniczenie zatorów płatniczych w gospodarce oraz zniesienie niektórych obciążeń administracyjnych i uproszczenie przepisów, które są barierami rozwoju przedsiębiorczości.

Nowe przepisy zmieniają metodę kasową rozliczenia podatku VAT (obowiązek podatkowy powstaje z dniem otrzymania całości lub części zapłaty) poprzez m.in. zniesienie obowiązku zapłaty podatku VAT przez małego podatnika (w rozliczeniach kasowych), gdy kontrahent będący czynnym podatnikiem VAT nie zapłaci mu za dostarczony towar lub wykonaną usługę. Ustawa wprowadza również modyfikacje w korzystaniu z tzw. ulgi na złe długi. Podatnik, który rozliczył podatek VAT od należności, której faktycznie nie otrzymał będzie mógł dokonać korekty podatku należnego po upływie 150 dni od terminu płatności (obecnie jest to 180 dni). W celu zwalczania zatorów płatniczych ustawa ogranicza możliwość zaliczenia do kosztów uzyskania przychodu wydatków, których dłużnik faktycznie nie poniósł. W tym celu dokonano odpowiednich zmian w zakresie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. W zakresie ustaw o podatkach dochodowych PIT i CIT wprowadzono także ułatwienia w zakresie opodatkowania leasingu, które wyeliminują obecne bariery

dla przedsiębiorców i urealnią zasady opodatkowania leasingu³.

1.2.2 Finanse publiczne

Według Raportu Ministerstwa Gospodarki jednym z kluczowych wyzwań polityki fiskalnej jest zapewnienie możliwości elastycznego kształtowania wydatków, wzrostu udziału wydatków o charakterze prorozwojowym, przy zachowaniu stabilnych dochodów budżetowych. Kwestia ta jest o tyle istotna dla przedsiębiorców, ponieważ nie tylko wpływa na powstanie stabilnego otoczenia makroekonomicznego, ale odnosi się również do rosnących potrzeb pożyczkowych państwa. Zwiększona sprzedaż papierów skarbowych to sposób państwa na pozyskanie środków z sektora finansowego, które pozwolą na sfinansowanie zadłużenia publicznego. Niestety zabiera to możliwość skorzystania z tych środków podmiotom gospodarczym. Ponadto zwiększone potrzeby wydatkowania zasobów finansowych budżetu państwa, nie pozwolą raczej na wprowadzenie udogodnień podatkowych, na które tak czekają przedsiębiorstwa.

Rada Ministrów przyjęła w kwietniu 2012 roku Program Konwergencji – Aktualizacja 2012, który jako jeden z priorytetów polityki gospodarczej rządu wskazuje stworzenie warunków do szybkiego i zrównoważonego wzrostu przy zapewnieniu optymalnego tempa konsolidacji finansów publicznych⁴.

Zgodnie z raportem Hertitage Foundation (Index 2013) Polska zajmuje 57 pozycję w rankingu światowych gospodarek. W stosunku do roku ubiegłego postrzeganie polskiej gospodarki nieco się polepszyło ze względu na wprowadzone regulacje w obszarze inwestowania, prawa własności i działań antykorupcyjnych. Biorąc pod uwagę 43 państwa europejskie, Polska zajmuje obecnie 26 miejsce w rankingu.

Dynamicznie rozwijająca się polska gospodarka oparła się skutkom globalnego spowolnienia gospodarczego i jako jedyny kraj europejski nie doświadczyła recesji w roku 2009. Inwestycje zagraniczne, rozwój sektora usług, stosunkowo niskie stawki podatku oraz coraz bardziej przyjazny system finansów publicznych, znacząco wpływają na dynamikę rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Jednakże należy mieć na uwadze, iż wysoki w ostatnich latach deficyt finansów publicznych może w przyszłości spowodować obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej Polski. By tego uniknąć eksperci radzą by w bardziej zdyscyplinowany sposób zarządzać finansami publicznymi. Konieczne jest ograniczenie biurokracji, reforma prawa pracy oraz walka z korupcją, które negatywnie wpływają na rozwój działalności gospodarczej.

OECD zarzuca Polsce, iż wprowadzić rząd przedstawia plan naprawy finansów publicznych, w których znajdują się postulaty wzmocnienia i konsolidacji systemu fiskalnego, reformy systemu zabezpieczenia społecznego czy przyspieszenia prywatyzacji, niemniej jednak za tymi deklaracjami nie idą żadne, nawet wstępne projekty konkretnych ustaw. Jest to szczególnie ważne z punktu widzenia przedsiębiorcy, który w wyniku braku stabilności systemu prawnego (częstych, nieprzemyślanych i nieprzewidywalnych zmian

3 Ministerstwo Gospodarki, Trzecia ustawa deregulacyjna, <http://www.mg.gov.pl/Tworzenie+lepszego+prawa/Dzialania+legislacyjne/Trzecia+ustawa+deregulacyjna> (10.01.2013)

4 Przedsiębiorczość w Polsce 2012, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2012, s.33

prawa) nie jest w stanie efektywnie prowadzić swojego biznesu.

Zgodnie z raportem Ministerstwa Gospodarki „Przedsiębiorczość w Polsce” z 2012 r., obecna struktura wydatków budżetowych powoduje zmniejszoną swobodę rządu w kształtowaniu wysokości deficytu budżetowego. Zdecydowanie najwyższe wydatki dotyczą obsługi długu publicznego, subwencji dla jednostek samorządu terytorialnego oraz wspieraniem funduszy celowych oraz ich dysponentów (ZUS i KRUS). W związku z tym, bardzo mała część finansów publicznych pozostaje do zaangażowania w inwestycje infrastrukturalne, B+R, aktywne polityki rynku pracy czy zwiększenie skuteczności funkcjonowania służb publicznych.

1.2.3 Zakładanie i zamykanie firm

W I połowie 2012 r. liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON wyniosła 3 780 tys., co oznacza wzrost w stosunku do roku 2011 o ok. 30 tys. Zanotowano duży spadek rejestracji osób fizycznych prowadzących działalność. Pomimo tych zmian, osoby fizyczne dominują w systemie REGON – ich liczba wynosi 2.871,4 tys., natomiast liczba spółek handlowych 322,4 tys., zaś spółek cywilnych 276,3 tys⁵.

Według raportu Banku Światowego Doing Business 2013 założenie nowej działalności gospodarczej w Polsce wymaga dopełnienia 6 procedur, trwa 32 dni, kosztuje 14,4 % dochodu per capita oraz wymaga wkładu własnego w wysokości co najmniej 13% dochodu per capita. Na tle 185 krajów ocenianych w rankingu pod względem łatwości założenia nowej firmy, Polska zajmuje dalekie 124 miejsce.

Porównując Polskę do innych krajów europejskich okazuje się, iż największą potrzebą jest skrócenie czasu koniecznego na założenie firmy (ułatwienie procedur, zmniejszenie biurokracji) oraz obniżenie kosztów.

Tabela 3: Zakładanie firm w Polsce w porównaniu do wybranych krajów

Rok 2013	Polska	Bulgaria	Czechy	Węgry	Słowacja	Słowenia
Łatwość założenia firmy (ranking)	124	57	140	52	83	30
Ilość procedur	6	4	9	4	6	2
Czas (dni)	32	18	20	5	16	6
Koszt (% dochodu per capita)	14.4	1.1	8.2	8.9	1.8	0.0
Min. wkład własny (% dochodu per capita)	13.0	0.0	29.7	9.4	21.3	43.9

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu Doing Business 2013

Również raport Heritage Foundation wskazuje na zbyt rozbudowaną i długotrwałą procedurę związaną z rejestracją działalności gospodarczej. Bezpośrednio przekłada się to na wysoki koszt założenia i prowadzenia firmy, co zdecydowanie nie sprzyja przedsiębiorcom i często wywołuje zjawiska korupcyjne.

Raport Instytutu Legatum z roku 2012 wskazuje, iż najłatwiej jest rozpocząć i prowadzić działalność gospodarczą w Danii, Szwecji, Norwegii i Finlandii. Z kolei kraje, które w tej kategorii znajdują się zdecydowanie poniżej średniej UE to Bułgaria, Grecja, Litwa, Polska oraz Rumunia.

W 2009 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Zgodnie z jej zapisami, osoby fizyczne, chcące założyć własną firmę, mogą ją zarejestrować przy pomocy formularzy składanych w jednym okienku. Chodzi o druk EDG1, który złożyć możemy w Urzędzie Gminy lub w Urzędzie Miasta, właściwym dla miejsca prowadzenia przyszłej działalności.

Niestety, jak podkreślają eksperci OECD, reforma ta była krokiem w dobrym kierunku, ale w praktyce nie wpłynęła znacząco na skrócenie i ułatwienie procesu zakładania firmy. Przedsiębiorcy wciąż muszą borykać się z wieloma formalnościami, brakiem koordynacji pomiędzy instytucjami, do których trzeba zgłosić rejestrację firmy oraz długotrwałymi procedurami.

Od 1 lipca 2011 r. wprowadzono w Polsce tzw. zero okienka, tj. system, który pozwoli na założenie firmy przez Internet, bez konieczności wizyty w jakimkolwiek urzędzie. Dzięki tym zmianom przedsiębiorca będzie musiał wypełnić tylko jeden wniosek, tzw. wniosek zintegrowany i złożyć go przez Internet lub w dowolnym urzędzie gminy. Zdecydowanie przyspieszy to rejestrację a system informatyczny automatycznie przekaże dane urzędowi zajmującemu się rejestracją działalności gospodarczej. Wszystkie informacje ze złożonych wniosków będą gromadzone w systemie Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) stanowiącym ogólnodostępną i bezpłatną platformę informatyczną, w której znajdują się podstawowe informacje o firmach. Ponadto, zgodnie z nowelizacją kodeksu spółek handlowych, od 1 stycznia 2012 r. do rejestracji spółki z o.o. w Polsce wystarczy wypełnienie formularza umowy spółki w Internecie i wysłanie go drogą elektroniczną do sądu rejestrowego. Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) dokona się automatycznie⁶.

Również w 2012 r. rząd przyjął projekt nowelizacji Kodeksu Pracy i innych ustaw, które zniosą obowiązek składania zgłoszeń dotyczących miejsca, rodzaju, zakresu prowadzonej działalności oraz zmian technologii i profilu produkcji do Państwowej Inspekcji Pracy i Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Ponadto skróci się czas oczekiwania na wydanie

6 J. Beldowski, *Administracja przyjazna przedsiębiorcom*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2011, s.46-47

przez naczelnika urzędu skarbowego potwierdzenia nadania numeru NIP z 14 do 3 dni⁷.

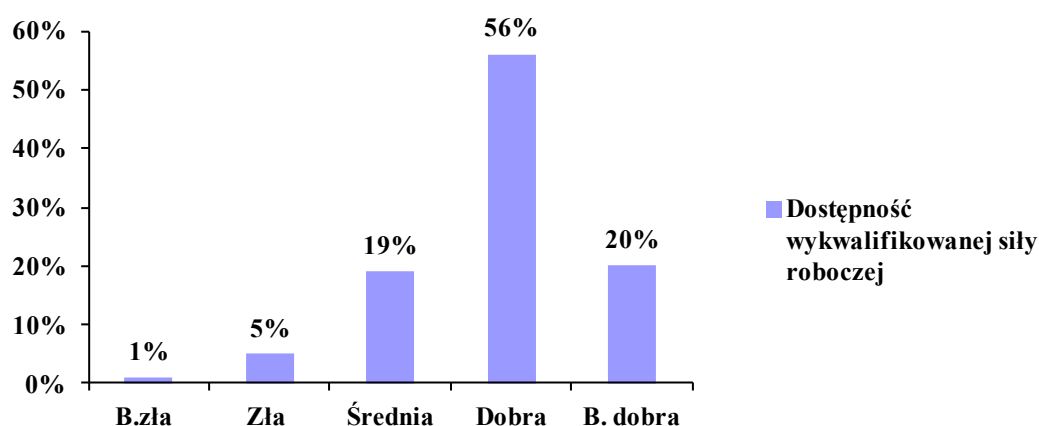
1.2.4 Rynek pracy

Heritage Foundation wyraźnie krytykuje regulacje prawne na rynku pracy. Efektywność polskiego rynku pracy, jak i przejrzystość administracji jest przez ekspertów oceniana negatywnie. Wprawdzie wiele regulacji musi być zgodnych z dość restrykcyjnymi przepisami unijnymi, to **jednak sztywne prawo pracy oraz wysokość pozapłacowych kosztów pracy są w Polsce zdecydowanie wyższe niż w innych krajach europejskich.**

OECD wskazuje na konieczność reformy systemu edukacji oraz inwestycji w kapitał ludzki, z uwagi na rozbieżność pomiędzy wykształceniem potencjalnych pracowników, a oczekiwaniami pracodawców. Dobrym rozwiązaniem z punktu widzenia biznesu wydawać się może ściślejsza współpraca pomiędzy uczelniami wyższymi, a firmami prywatnymi, a także powrót do popularyzacji szkół zawodowych jako formy zdobywania wiedzy praktycznej na poziomie nieakademickim.

Według badania zrealizowanego przez TNS Pentor w 2011 roku 75% przedsiębiorców dobrze ocenia dostępność wykwalifikowanej siły roboczej⁸. To duży postęp, biorąc pod uwagę fakt, iż jeszcze w 2007 roku tego samego zdania było zaledwie 32% badanych.

Rysunek 2: Ocena dostępności wykwalifikowanej siły roboczej w 2011 r.

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu z badania TNS Pentor

Nowe regulacje rynku pracy powinny więc dążyć do zwiększania elastyczności zatrudnienia, co pozwala bowiem nie tylko na szybsze dostosowania cenowe, ale także na efektywniejszą realokację siły roboczej w przypadku szoków zewnętrznych.

⁷ Ministerstwo Sprawiedliwości, Prezentacja raportu Banku Światowego „Doing Business 2013” – awans Polski aż o siedem pozycji, 23.10.2012, <http://ms.gov.pl/pl/informacje/news,4413,prezentacja-raportu-banku-swiatowego--doing.html>, (10.01.2013)

⁸ Klimat inwestycyjny w Polsce. Raport z badania przeprowadzonego przez TNS Pentor, PAiiIZ, wrzesień 2011, s. 14

Problemem na rynku pracy jest też płaca minimalna. Wprowadzie rynek pracy sam w sobie nie podlega przesadnej nadregulacji, to jednak rząd nadal bierze aktywny udział w kształtowaniu płacy minimalnej. W ciągu ostatnich pięciu lat płaca minimalna wzrosła o 14% w porównaniu do płacy średniej, co jedynie upośledza⁹ lub w najlepszym wypadku nie wpływa¹⁰ na zatrudnienie nisko wykwalifikowanej siły roboczej. Dużo lepszym pomysłem, z uwagi na znaczne regionalne różnice w stopach bezrobocia oraz niską mobilność siły roboczej, byłoby wprowadzenie różnicowania geograficznego płac, zamiast częstego podnoszenia płacy minimalnej w skali całego kraju. Najlepszym zaś rozwiązaniem jest w ogóle likwidacja tzw. płacy minimalnej, która uderza w najbiedniejszych i najsłabiej wykształconych. Płaca minimalna nie jest problemem przedsiębiorców i dotyczy nas w minimalnym stopniu. Płaca minimalna uderza w najbiedniejszych, często pozbawiając ich szansy na jakąkolwiek pracę.

Jeśli chodzi o obciążenia przedsiębiorców związane z zatrudnianiem pracowników sytuacja wygląda bardzo niekorzystnie. W roku 2011 w Polsce, wg danych OECD tzw. klin podatkowy uległ nieznacznemu zwiększeniu. Wyłącznie w efekcie wzrostu średnich płac klin dla przeciętnego wynagrodzenia wyniósł 34,3% i zanotował wzrost o 0,12 pkt. proc. w stosunku do roku poprzedniego. Nie najlepsza sytuacja na rynku pracy w 2011 roku wraz z powolną odbudową potencjału wzrostowego gospodarki spowodowały zmniejszenie presji na płace (i koszty pracy). Jednocześnie w 2011 r. w Polsce odnotowano wzrost wydajności pracy zdecydowanie wyższy od średniej dla całej UE (3,3% wobec 1,3%). Niska dynamika wynagrodzeń przy wzroście wydajności pracy umożliwia przedsiębiorcom utrzymywanie korzystnej pozycji konkurencyjnej¹¹.

1.2.5 Biurokracja

Eksperti OECD poświęcili też dużo uwagi na konieczność zmniejszenia roli państwa w gospodarce i ograniczenia wszechobecnej biurokratyzacji. Polska znajduje się wśród krajów, w których państwo odgrywa znaczącą rolę w gospodarce. Poza konsolidacją części procedur, co pozwala na załatwienie kilku formalności jednocześnie, rozpoczynanie biznesu w Polsce jest nadal bardzo kosztowne oraz długotrwałe, głównie z uwagi na fakt, iż nadal część z nich związana jest z wykorzystaniem różnych jednostek administracji publicznej. Taka sytuacja, prowadzi do zniechęcenia inwestorów oraz wzrostu korupcji. Wskazać można zatem na najważniejsze bariery we współpracy z administracją publiczną:

- dublowanie kompetencji agencji rządowych;
- brak synergii i współpracy pomiędzy instytucjami administracji publicznej;
- brak zrozumienia podstawowych mechanizmów rynkowych przez instytucje rządowe;
- mnogość przepisów prawnych i dowolność interpretacyjna.

Według raportu *Doing Business* koszt założenia działalności gospodarczej w Polsce w 2012 r. oszacowano na 14,4% dochodu PKB *per capita*. Dla porównania, w 2004 roku

9 Neumark, Wascher (1992, 2007).

10 Card, Krueger (1994, 2000), Dube et al. (2007).

11 Przedsiębiorczość w Polsce, s. 28-29

wyniósł on 20%, a więc sytuacja w ciągu ostatnich kilku lat nie uległa znacznej poprawie.

Raport ukazuje, iż najbardziej uciążliwą kwestią w wypełnianiu przepisów przez przedsiębiorców jest ich duża czasochłonność. Często zdarza się, że te same dane i informacje trzeba przekazywać do kilku organów lub do tego samego organu wielokrotnie. Wielu przedsiębiorców wskazuje na brak racjonalnego celu/efektu wykonywania obowiązku jako najbardziej uciążliwy aspekt wykonywania przepisów.

Tak więc uproszczenie obowiązujących przepisów i redukcja obciążeń administracyjnych jest najważniejszą kwestią jaką powinien obecnie zająć się rząd. Ponadto zmiany takie zaleca Polsce Komisja Europejska, realizująca podobne działanie w obrębie przepisów unijnych.

W ramach nowej strategii dla UE – Europa 2010, od marca 2010 realizowany jest plan redukcji uciążliwej biurokracji. W dokumencie Action Programme for Reducing Administrative Burdens in European Union [COM(2007) 23 final] zaplanowano zmniejszenie obciążeń administracyjnych o 25% na szczeblu UE do końca 2012 r¹².

Kraje członkowskie UE przyjęły różne strategie redukcji obciążeń administracyjnych:

Kraj	Poziom redukcji/granica czasowa
Bulgaria	20 proc./koniec 2012 r.
Grecja	25 proc./koniec 2013 r.
Litwa	30 proc./koniec 2011 r.
Polska	25 proc./koniec 2011 r.
Rumunia	25 proc./koniec 2012 r.

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie J. Beldowski, *Administracja przyjazna przedsiębiorcom*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2011, s. 6

Należy zaznaczyć, że plan redukcji obciążeń administracyjnych powinien być najbardziej restrykcyjny w krajach, w których biurokracja stanowi poważną barierę rozwoju. Raport Global Competitiveness Światowego Forum Ekonomicznego w Davos wskazuje, iż tymi krajami są Grecja, Polska i Litwa. Dla porównania najmniej uciążliwe regulacje w UE występują w Estonii i Finlandii. Za liderów uznać należy także Cypr, Luksemburg oraz Szwecję¹³.

Właściwie wszystkie kraje Unii Europejskiej zajmują się obecnie zmniejszeniem obciążeń administracyjnych w obszarze: środowiska, zagospodarowania przestrzennego, turystyki, prawa pracy, prawa działalności gospodarczej, prawa pobierczego. Celem reform jest zmniejszenie obciążeń w wymienionych obszarach o 25% do końca 2011 r.

Od pewnego czasu prowadzone są również projekty, finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego, mające na celu realizację postulatu stworzenia przyjaznej administracji dla przedsiębiorców. Brakuje jednak podejścia systemowego do tego zagadnienia,

12 J. Beldowski, op. cit., s.5-6

13 Global Competitiveness Report 2011 – 2012, World Economic Forum

ograniczając się jedynie do realizacji projektów opartych na najprostszycch środkach, tj. szkoleń dla pracowników lub kampanii promocyjnych¹⁴.

Obowiązująca od 1 stycznia 2013 r. Ustawa z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (Dz. U. poz. 1342) wprowadziła zmiany usprawniające kontakt przedsiębiorstw z administracją. Nowe wytyczne dotyczą publikowania przez ZUS, NFZ i KRUS wydanych interpretacji oraz wskazania zakresu przedmiotowego interpretacji indywidualnych. Ustawa wprowadziła również możliwość przedstawiania zwykłych kopii dokumentów w miejsce oryginałów i kopii uwierzytelnionych w zakresie niektórych ustaw, w celu uproszczenia procedur administracyjnych¹⁵.

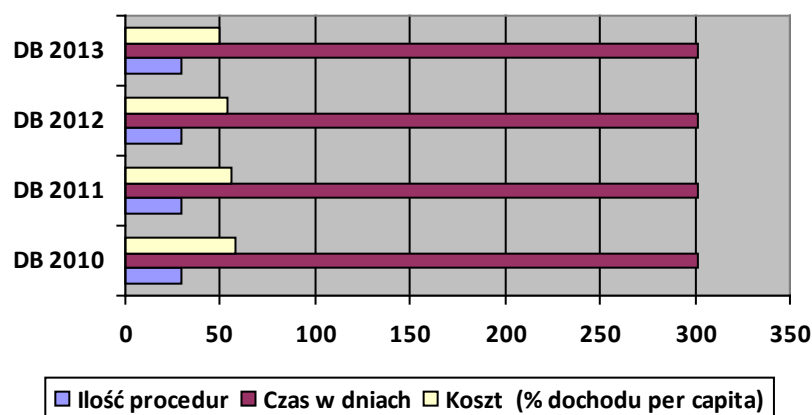
Tegoroczny raport Doing Business wskazuje na znaczące zmiany jeśli chodzi o rozpatrzenie wniosku rejestracji tytułu własności. Zgodnie z danymi Ministerstwa Sprawiedliwości czas rozpatrzenia wniosku rejestracji tytułu własności wynosił jeszcze w styczniu 2010 r. aż 132 dni. W 2011 r. wystarczyło już 75 dni, a w 2012 r. wystarczyło już tylko 9 dni. Daje nam to 62 pozycję w rankingu 185 państw i jest największym skokiem spośród analizowanych kryteriów (87 miejsce w 2012).

1.2.6 Inwestycje

Pozwolenia Budowlane

Kolejnym sygnalizowanym w raportach problemem jest licencjonowanie działalności gospodarczej oraz wolność inwestycji. Choć w raporcie *Heritage Foundation* zmiany przeprowadzone w Polsce w latach 2004-2010 zostały ocenione pozytywnie¹⁶, to jednak według raportu *Doing Business* z 2013 roku w dalszym ciągu uzyskiwanie odpowiednich zezwoleń, np. budowlanych, trwa w Polsce średnio 301 dni¹⁷. W porównaniu do poprzedniego roku obniżeniu uległy koszty ich uzyskania, z 53,6% dochodu per capita do 49,4%.

Rysunek 3: Uzyskiwanie zezwoleń budowlanych w Polsce

14 J. Beldowski, *Administracja przyjazna przedsiębiorcom*, Warszawa, październik 2011, s. 65

15 Ministerstwo Gospodarki, *Trzecia ustawa deregulacyjna*, op. cit.

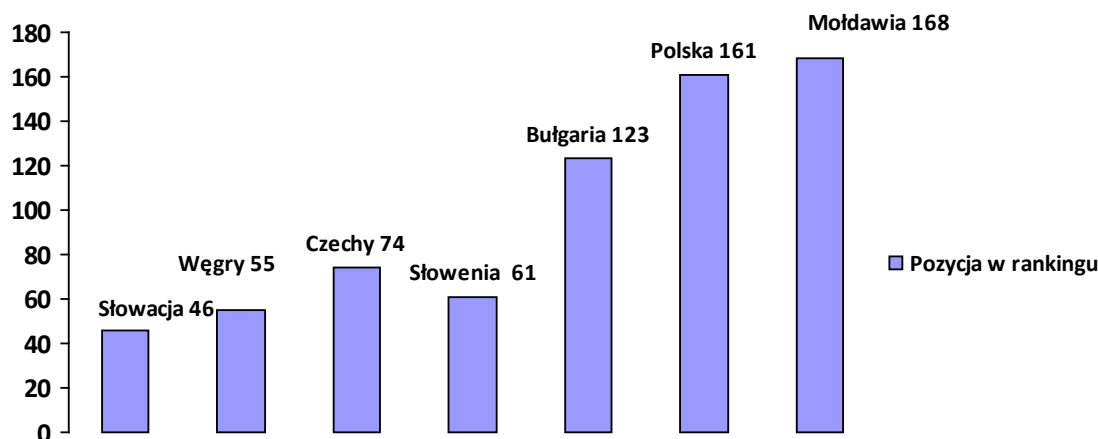
16 Głównie z uwagi na nasze członkostwo w Unii Europejskiej oraz konieczność ujednolicenia, w dużym stopniu, regulacji krajowych i wspólnotowych

17 *Doing Business 2013: Doing Business in a More Transparent World. Economy Profile: Poland*, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2012, s. 24

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportów *Doing Business 2010 – 2013*.

Na tle innych państw Polska wypada bardzo słabo. Według raportu *Doing Business* spośród 185 krajów zajęła dopiero 161 pozycję pod względem łatwości w uzyskiwaniu pozwoleń na budowę.

Rysunek 4: Uzyskiwanie zezwoleń budowlanych w Polsce na tle innych państw

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportów *Doing Business 2013*

Publikowane przez Bank Światowy raporty wskazują, iż Polska, pomimo postępów w tej dziedzinie nadal odstaje od średniej europejskiej. Przykładowo nowa inwestycja wymaga przeprowadzenia średnio 30 procedur, podczas gdy w Danii zaledwie 5. Stan ten nie zmienił się od 2007 roku. Podobnie rzecz wygląda jeżeli chodzi o czas potrzebny na wykonanie niezbędnych procedur. Polski przedsiębiorca potrzebuje na załatwienie wszystkich spraw (nie licząc samego opracowania dokumentów) ok. 300 dni, podczas gdy jego kolega w innych państwach europejskich zaledwie 150 dni (średnia według *Doing Business*). Najlepiej na tym tle wypadają Stany Zjednoczone oraz Singapur - zaledwie 26 dni. Bliżej nam zatem do europejskiej średniej w przypadku kosztów. Obecnie ok. 49,4% dochodu per capita. Jako ciekawostkę można jednak podać, iż w przypadku Węgier wskaźnik ten wynosi zaledwie 5,7%.

1.2.7 Wymiana handlowa

OECD, podobnie jak Heritage Foundation zwraca również uwagę, że Polska powinna się bardziej otworzyć na współpracę ekonomiczną i gospodarczą z krajami spoza Unii Europejskiej. W szczególności nacisk kładziony jest na ułatwienia dla kapitału spoza UE oraz na minimalizację biurokracji i kosztów dla rodzimych przedsiębiorców eksportujących swoje produkty czy usługi za granicę.

Według raportu *Doing Business* Polska zajmuje 50 pozycję wśród 185 państw pod względem łatwości w wymianie handlowej. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to spadek o 1 miejsce (49 miejsce wg raportu z 2012 r.). Eksport lub import towaru wymaga przygotowania przed polskiego przedsiębiorcę 5 dokumentów, podczas gdy we Francji zaledwie 2. Potrzeba na to ok. 17 dni. Dla porównania w Danii lub Chinach zaledwie 5.

Podsumowując, należałoby znieść rozdrobnienie polityk wspierających małą i średnią przedsiębiorczość, a skupić się raczej na ułatwieniach globalnych, wspólnych dla wszystkich przedsiębiorców, takich jak obniżenie kosztów pracy czy zmniejszanie biurokratyzacji. Wielu małych przedsiębiorców zwyczajnie nie stać na zatrudnienie księgowych czy doradców biznesowych. Dlatego też należy radykalnie uprościć te procedury.

1.2.8 Kontrole

Każdy przedsiębiorca chciałby prowadzić działalność gospodarczą bez konieczności zwracania uwagi na kwestie formalne i biurokrację. W praktyce jednak jest zobowiązany do przestrzegania określonych zasad i musi się liczyć z możliwością cyklicznej kontroli prawidłowości ich przestrzegania przez powołane do tego celu organy. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej (uchwalona przez Sejm 2.07.2004 r.) miała na celu usystematyzowanie zasad przeprowadzania kontroli w przedsiębiorstwach. W praktyce jednak przepisy pozostają niespójne i pozostawiają spory margines interpretacji.

Ustawa wprowadza między innymi zakaz jednoczesnego prowadzenia więcej niż jednej kontroli działalności przedsiębiorcy. Nie dotyczy to jednak sytuacji w których:

- przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla prowadzonego przeciwko przedsiębiorcy śledztwa lub dochodzenia;
- odrębne przepisy przewidują możliwość kontroli w toku prowadzonego postępowania dotyczącego przedsiębiorcy;
- przeprowadzenie kontroli uzasadnione jest zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska;
- kontrola dotyczy zasadności dokonania zwrotu podatku VAT przed dokonaniem tego zwrotu;
- przeprowadzenie kontroli wynika z umów międzynarodowych lub gdy jest realizacją przepisów wspólnotowych o ochronie konkurencji i ochronie interesów finansowych Wspólnoty Europejskiej.

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej określa również czas trwania wszystkich kontroli w firmie (również z pewnymi wyjątkami):

- 1) w odniesieniu do mikroprzedsiębiorców – 12 dni roboczych;
- 2) w odniesieniu do małych przedsiębiorców – 18 dni roboczych;
- 3) w odniesieniu do średnich przedsiębiorców – 24 dni roboczych;
- 4) w odniesieniu do pozostałych przedsiębiorców – 48 dni roboczych.

W Polsce do przeprowadzania kontroli w firmie uprawnione są wymienione poniżej instytucje:

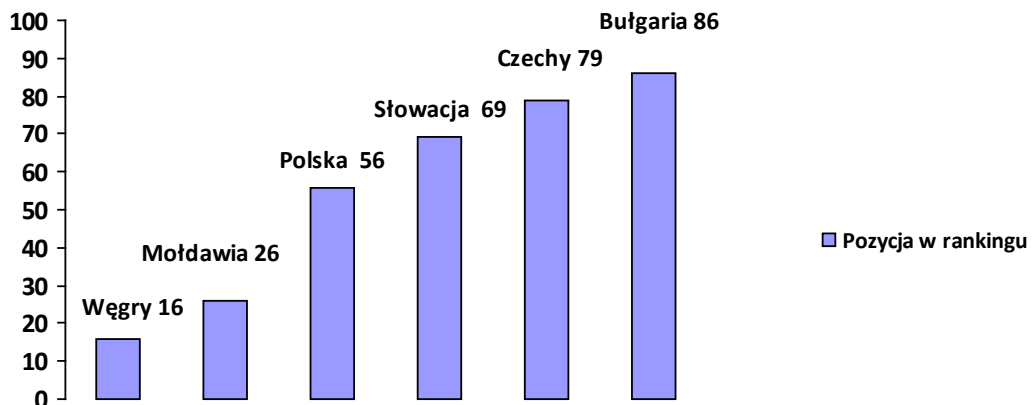
- Urząd Skarbowy
- Państwowa Inspekcja Pracy
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych
- Organ samorządu terytorialnego
- ZAIKS/SAWP/STOART/ZPAV (stowarzyszenia ochrony tzw. praw autorskich)

- Kontrola organu wydającego koncesję, zezwolenie, licencję w zakresie wykonywania/przestrzegania przez przedsiębiorcę warunków udzielonych mu zezwoleń.
- Inspekcja Handlowa (kontrole podejmowane przede wszystkim wobec instytucji handlowych takich jak sklepy, hurtownie itp.)
- Inspekcja Ochrony Środowiska
- Inspekcja Pożarowa (głównie w przypadku organizowania imprez masowych czy składów materiałów łatwopalnych)
- Inspekcja Sanitarna (kontrolowane są głównie firmy mające związek z produkcją oraz obrotem żywnością oraz np. szpitale)
- Państwowa Inspekcja Weterynaryjna
- Urząd Dozoru Technicznego (kontrole dotyczą głównie firm budowlanych oraz innych, korzystających z różnych urządzeń jak np. wesołe miasteczka)
- Urząd Celny
- Inspektorat Transportu Drogowego
- Policja (mogą być przeprowadzane zarówno w wypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, jak i wspomagająco i prewencyjne np. przy sprawdzaniu legalności oprogramowania komputerowego w firmach)
- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (w wypadku uzasadnionych podejrzeń tzw. prania brudnych pieniędzy, działalności zagrażającej bezpieczeństwu państwa)
- Centralne Biuro Śledcze (kontrole tej instytucji mają miejsce głównie w wypadku uzasadnionych podejrzeń przestępczości gospodarczej, produkcji i obrotu narkotykami, przestępczości zorganizowanej itp.)
- Centralne Biuro Antykorupcyjne
- Komisja Nadzoru Finansowego (kontrole dotyczą firm oferujących usługi finansowe -banki, biura maklerskie, fundusze inwestycyjne itp.)

1.2.9 Wymiar sprawiedliwości

Możliwość sprawnego rozstrzygania sporów sądowych, a następnie szybka egzekucja wyroków jest niezwykle istotnym warunkiem prowadzenia działalności gospodarczej. Publikowane co pewien czas raporty nie stawiają Polski w korzystnym świetle. Według Doing Business polski przedsiębiorca potrzebuje na rozstrzygnięcie sporu przed sądem około 685 dni. Średnio kosztuje go to 19% wartości roszczenia. Plasuje to Polskę na 56 miejscu wśród badanych 185 gospodarek.

Rysunek 5: Łatwość w rozstrzyganiu sporów przed sądem

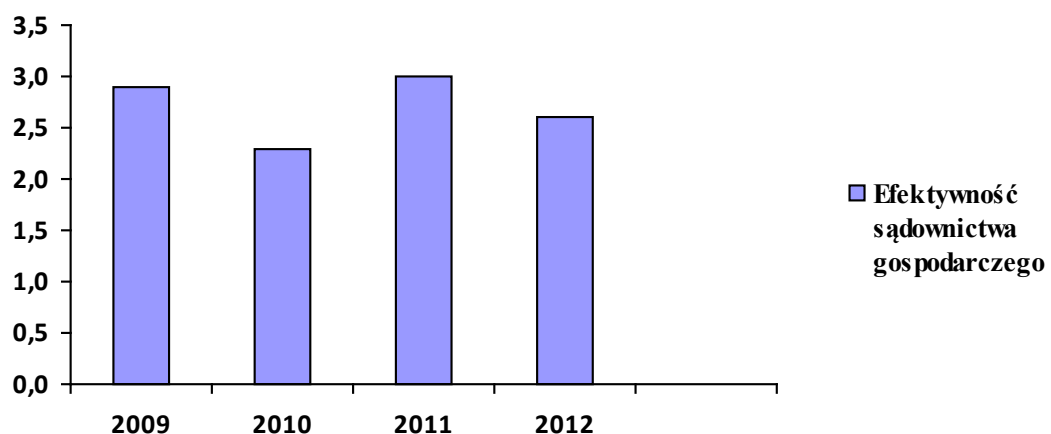

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportów *Doing Business 2013*

Raport *Doing Business* bierze pod uwagę ilość procedur dotyczących sporu gospodarczego, jego koszty i czas trwania. W maju 2012 r. wprowadzono nowelizację procedury cywilnej, która zmniejszyła liczbę procedur, ale spowodowała wzrost kosztów rozstrzygania sporów. Duże znaczenie miało również zwiększenie liczby komorników i sędziów prowadzących sprawy gospodarcze. Powyższe zmiany skróciły czas oczekiwania na rozstrzygnięcie sporu o 145 dni. Średnia dla krajów OECD wynosi 510, a najlepsi jak Singapur czy Nowa Zelandia mogą poszczycić się wynikiem na poziomie odpowiednio 150 oraz 216 dni. Pewnym pocieszeniem może być jednak fakt, iż pod względem kosztów Polska plasuje się nieco poniżej średniej OECD.

Według badania przeprowadzonego przez PAIiIZ ponad połowa badanych wystawiała w 2012 roku średnią ocenę dla efektywności sądownictwa gospodarczego, choć w porównaniu do poprzedniego roku odnotować można lekki wzrost

Rysunek 6: Ocena efektywności sądownictwa gospodarczego w latach 2009 – 2012 (oceny średnie, gdzie 5 oznacza ocenę bardzo dobrą, natomiast 1 – bardzo złą)

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie *Klimat inwestycyjny w Polsce, PAIiIZ, Warszawa 2012*

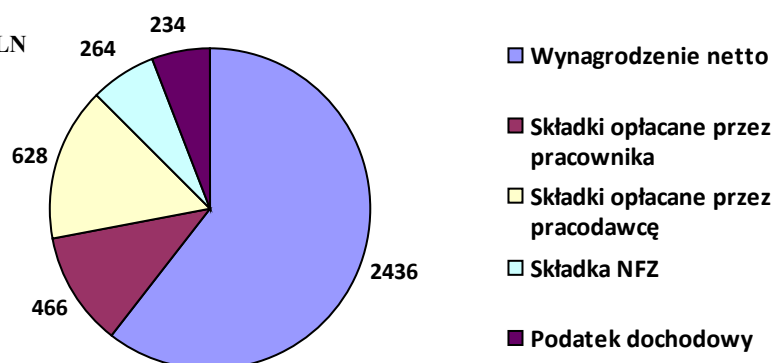
1.2.10 Koszty pracy

W porównaniu do innych państw UE, szczególnie zachodnioeuropejskich, koszty pracy w Polsce pozostają nadal na niższym poziomie¹⁸. Nie zmienia to jednak faktu, iż przedsiębiorcy podkreślają wagę tego typu obciążeń na dynamikę zatrudnienia. Jest to tym bardziej istotne w okresie wyraźnie odczuwalnego spowolnienia w gospodarce światowej.

Rysunek7: Struktura kosztów pracy dla przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce Narodowej

Koszt pracy: 4028 PLN

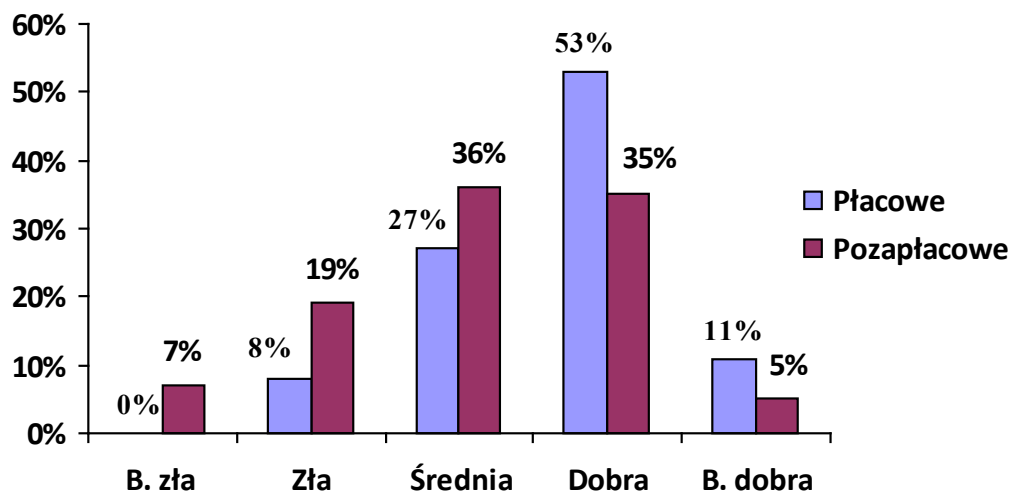
Wynagrodzenie brutto: 3400 PLN

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu MG, *Przedsiębiorczość w Polsce 2013*.

Według badania zrealizowanego przez TNS Pentor w 2011 roku ponad połowa pytaných przedsiębiorców ocenia koszty pracy dobrze lub bardzo dobrze. Przy czym widać wyraźne różnice między oceną płacowych oraz pozapłacowych kosztów pracy. Według wspomnianych badań TNS Pentor aż 7% respondentów ocenia negatywnie koszty poza-płacowe.

Rysunek 8: Ocena płacowych i pozapłacowych kosztów pracy w 2011 r.

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu z badania TNS Pentor

¹⁸ Wśród krajów członkowskich UE niższe koszty pracy są jedynie w Bułgarii, Rumunii oraz państwach bałtyckich.

II

WOLNOŚĆ GOSPODARCZA W POLSCE NA TLE WYBRANYCH KRAJÓW

W niniejszym rozdziale zaprezentowano pozycję Polski w poszczególnych kategoriach na tle wybranych krajów UE oraz USA. Ponadto wskazano obszary wymagające podjęcia jak najszybszych działań oraz zasygnalizowano wstępne możliwe do przeprowadzenia reformy.

Wybór Hiszpanii jest związany z dużym podobieństwem gospodarki tego kraju do gospodarki polskiej. Szwecja to z kolei kraj o znacznym udziale państwa w życiu publicznym¹⁹. Wielką Brytanię umieszczono w celu zobrazowania wpływu regulacji unijnych na system gospodarczy historycznie różniący się od standardów panujących w Europie kontynentalnej. Singapur uznano natomiast za gospodarkę wzorcową i najbardziej przyjazną biznesowi²⁰. Stany Zjednoczone umieszczono jako przykład dużego liberalnego kraju, niezwiązanego z unijną biurokracją.

2.1 Prowadzenie biznesu w Polsce – podsumowanie rankingów

W poniższej tabeli przedstawiono zagregowany ranking, obrazujący łatwość prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce na tle innych gospodarek według 8 podrankingów, określających pozycję Polski w poszczególnych kategoriach²¹.

Tabela 4: Łatwość prowadzenie biznesu w Polsce

Ranking	Pozycja* w DB2012 r.	Pozycja** w DB2013 r.
Łatwość prowadzenia biznesu	74	55
Zakładanie biznesu	129	124
Pozwolenia Budowlane	157	161
Rejestrowanie tytułu własności	87	62
Dostępność kredytów	4	4
Ochrona inwestorów	46	49
Regulacje podatkowe	124	114
Handel międzynarodowy	49	50
Egzekwowanie umów	84	56

¹⁹ Szwecja jest kojarzona jako kraj z dużym systemem redystrybucji społecznej, a więc jako kraj nieefektywny gospodarczo, czemu w większości kategorii przeczą jednak dane zestawione w poniższych tabelach.

²⁰ zwycięzcą rankingu Banku Światowego „Doing Business 2013”.

²¹ Doing Business to corocznie opracowywany raport, który porównuje w 10 kategoriach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, 185 gospodarek z całego świata.

* pozycja Polski na tle 183 gospodarek ** pozycja Polski na tle 185 gospodarek
Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2013*

Łatwość prowadzenia biznesu w Polsce została sklasyfikowana w DB 2013 na 55 miejscu, co oznacza skok o 19 miejsc w porównaniu do roku poprzedniego wśród 185 badanych gospodarek (wg raportu *Doing Business*). Najgorsza sytuacja dotyczy uzyskiwania pozwoleń budowlanych na prowadzenie działalności gospodarczej (161 miejsce), przepisów podatkowych (114 miejsce) oraz zakładania biznesu (124 miejsce). Korzystnie można ocenić jedynie rejestrowanie tytułu własności przez przedsiębiorców, skok z 87 na 62 miejsce.

Na ocenę łatwości prowadzenia biznesu wpływ ma również poziom korupcji w administracji publicznej. Według zestawienia Corruption Perceptions Index w 2012 roku Polska znalazła się na 41 pozycji wśród 176 państw²².

2.2 Łatwość prowadzenia biznesu w Polsce w poszczególnych kategoriach - porównanie

Zakładanie biznesu

W przypadku zakładania biznesu istotny element stanowi czas trwania odpowiednich procedur. Wprawdzie, jak już wspomniano w poprzednim rozdziale, w Polsce wprowadzono „jedno okienko”, ale liczba procedur nie uległa zmniejszeniu, podobnie jak czas oczekiwania na rejestrację (32 dni). W porównaniu do średniej UE czy krajów OECD jest czasem ponad dwukrotnie dłuższym. Dla porównania, w Bułgarii wynosi on 18, Słowenii 6, a na Węgrzech zaledwie 5. Liderem w rankingu jest Nowa Zelandia, gdzie założenie nowej firmy zajmuje tylko 1 dzień.

Tabela 5: Zakładanie firmy w Polsce na tle wybranych krajów

Składowe	Polska	Średnia UE	Bugaria	Czechy	Węgry	Moldawia	Sigapur	Słowacja	Słowenia
Liczba procedur	6	5	4	9	4	7	3	6	2
Czas (w dniach)	32	12	18	20	5	9	3	16	6
Koszt (% dochodu per capita)	14,4	4,5	1,1	8,2	8,9	5,7	0,6	1,8	0,0

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2013*.

Niekorzystnie przedstawia się również kwestia kosztów związanych z zakładaniem działalności gospodarczej w Polsce. Są one najwyższe spośród wszystkich wymienianych krajów.

Pozwolenia Budowlane

Źle wygląda również kwestia uzyskiwania niezbędnych pozwoleń dla sektora budowlanego

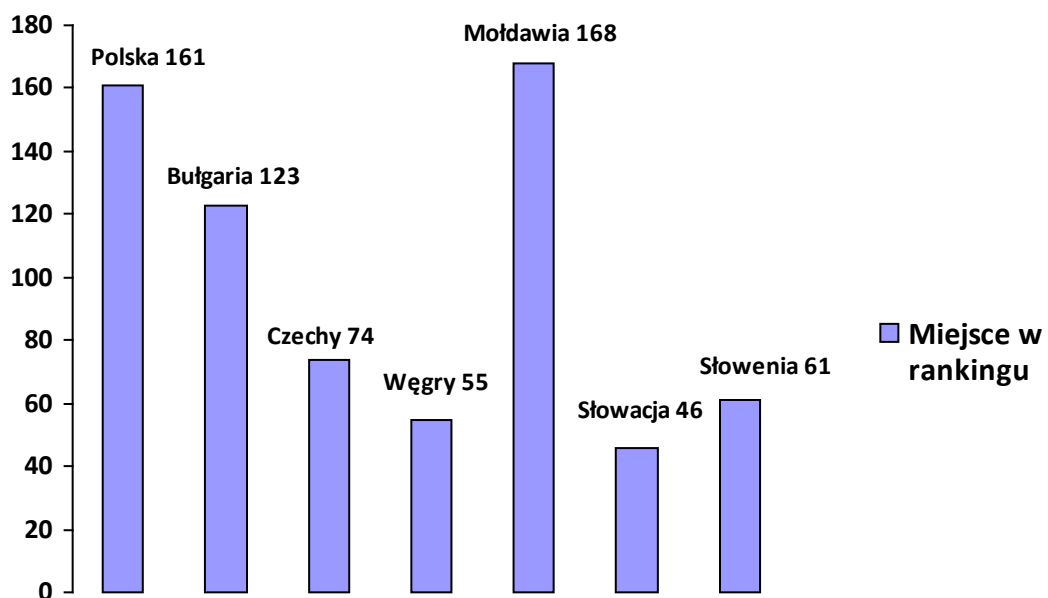
Tabela 6: Uzyskiwanie pozwoleń budowlanych w wybranych krajach

Składowe	Polska	Średnia UE	Bulgaria	Czechy	Węgry	Mołdawia	Słowacja	Słowenia
Liczba procedur	29	14	21	33	26	26	11	11
Czas (w dniach)	301	143	107	120	102	291	186	197
Koszt (% dochodu per capita)	49,4	78,7	293,5	10,5	5,7	69,3	7,3	65,3

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2013*

Wśród analizowanych krajów jedynie Mołdawia zajęła gorsze miejsce od Polski. Czas niezbędny na otrzymanie pozwolenia budowlanego wynosi w Polsce średnio 301 dni, wobec zaledwie 102 na Węgrzech czy 120 w Czechach. Administracja w naszym kraju wymaga spełnienia średnio 29 procedur oraz poniesienia kosztu na poziomie 49,4% dochodu *per capita*, podczas gdy np. w Słowacji odpowiednio 11 oraz 7,3%.

Rysunek 9: Pozwolenia budowlane w wybranych krajach – miejsce w rankingu

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2013*.

Zatrudnianie pracowników

Wyznacznikiem elastyczności na rynku pracy jest możliwość zatrudniania i zwalniania pracowników. O jego atrakcyjności decydują również koszty pracy. Polska polityka zatrudnieniowa oceniana jest zdecydowanie gorzej niż liderów rankingu, tj. Singapuru i USA (zajmują one pierwsze miejsce), natomiast wypada lepiej na tle krajów skandy-

nawskich czy Hiszpanii.

Autorzy raportu Heritage Foundation jako relatywnie sztywne oceniają natomiast polskie regulacje dotyczące prawa pracy, co jest charakterystyczne dla krajów należących do Unii Europejskiej. Eksperci wskazują także na wysokie pozapłacowe koszty pracy oraz trudności przy zwolnieniach pracowników. Polska w rankingu Heritage Foundation zdobyła pod tym względem 62,9 czyli mniej niż Czechy, Węgry lub Bułgaria (odpowiednio 85,5; 64,4; 74,8). Widać więc wyraźnie, iż w skali światowej polskie regulacje oceniane są jako przestarzałe i zbyt ściśle kontrolowane przez państwo.

Rejestracja własności

Rejestracja własności dotyczy m.in. transakcji kupna-sprzedaży nieruchomości. W Polsce akt rejestracji zajmuje średnio 54 dni (jest on związany głównie z oczekiwaniem na decyzję odpowiednich organów rejestrowych). Dla porównania w Bułgarii rejestracja zajmuje 15 dni, a w Mołdawii zaledwie 5. Najlepszy wynik osiągnęła Portugalia – zaledwie 1 dzień. Pod względem liczby procedur jest nieco lepiej – 6 wobec 5 w Mołdawii oraz 4 na Węgrzech. Pozytywie ocenić można jedynie koszt rejestracji, oscylujący poniżej 0,5% wartości przedmiotu własności.

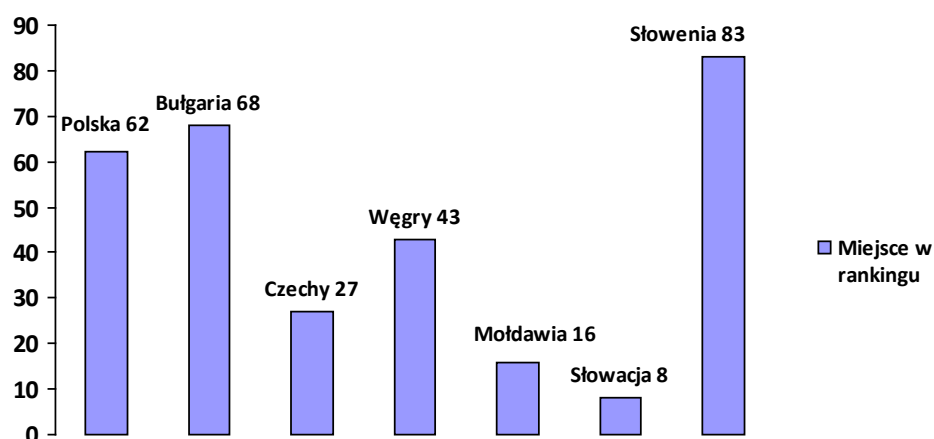
Tabela 7: Rejestrowanie własności w Polsce na tle innych krajów

Składowe	Polska	Średnia UE	Bugaria	Czechy	Węgry	Mołdawia	Słowacja	Słowenia
Liczba procedur	6	5	8	3	4	5	3	5
Czas (w dniach)	54	26	15	24	17	5	17	110
Koszt *	0,4	4,5	2,9	3,0	5,0	0,9	0,0	2,0

* % wartości przedmiotu własności Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2013*.

Reforma systemu administracyjno-sądowego powinna więc zmierzać do zredukowania liczby procedur oraz skrócenia czasu trwania rejestracji przedmiotu własności.

Rysunek 10: Rejestrowanie własności w Polsce na tle wybranych krajów –miejsce w rankingu

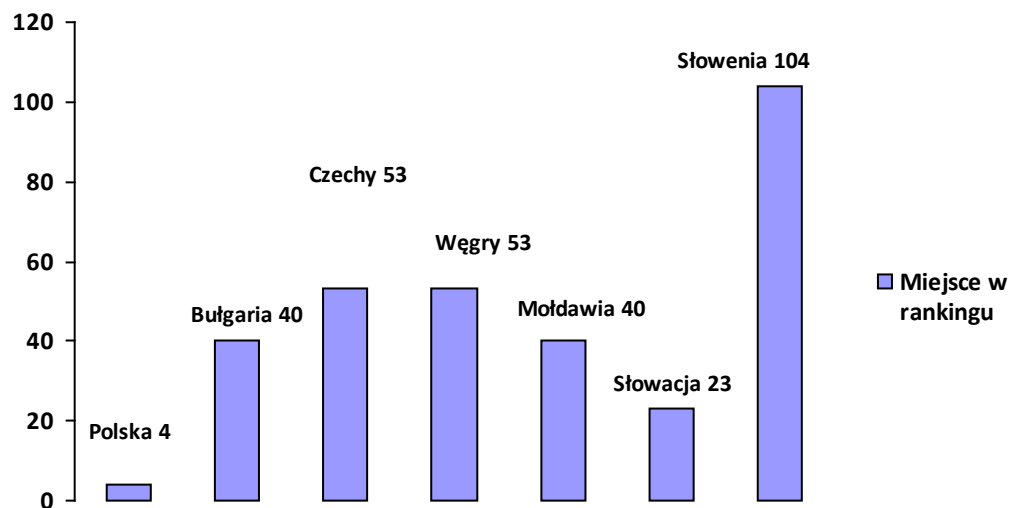
Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2013*.

Dostępność kredytów oraz ochrona inwestorów

Polityka kredytowa oraz ochrona inwestorów w Polsce nie odbiega znacząco od standardów amerykańskich oraz europejskich. Pod kątem dostępności kredytów oceniono Polskę na 4 miejscu na świecie, natomiast pod względem ochrony inwestorów Polska zajęła 49 miejsce na 185 badanych gospodarek. W tej ostatniej kategorii zanotowano niestety spadek o trzy miejsca.

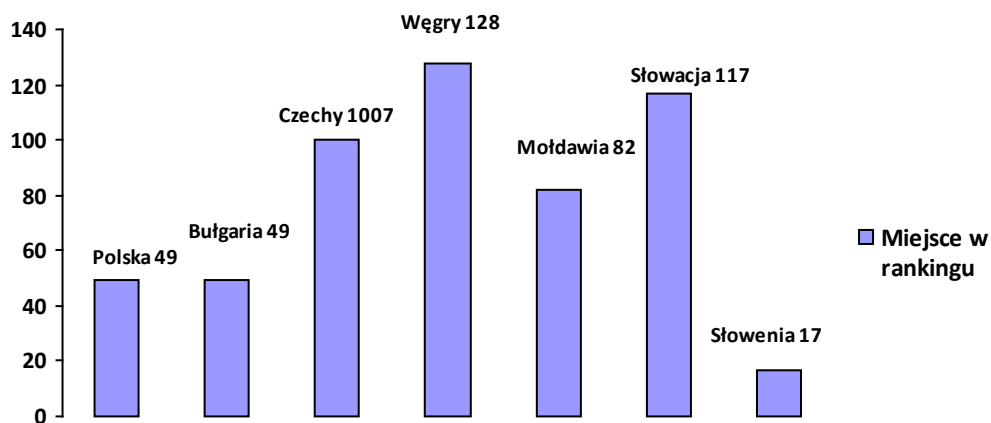
Proponowane zmiany w tym obszarze dotyczą z jednej strony zwiększenia odpowiedzialności kadry zarządzającej za prowadzone działania, natomiast z drugiej ograniczenia ryzyka ponoszonego przez inwestorów poprzez wdrożenie odpowiednich mechanizmów ochrony – tzw. Corporate Governance.

Rysunek 11: Dostępność kredytów w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2013*

Rysunek 12: Ochrona inwestorów w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu

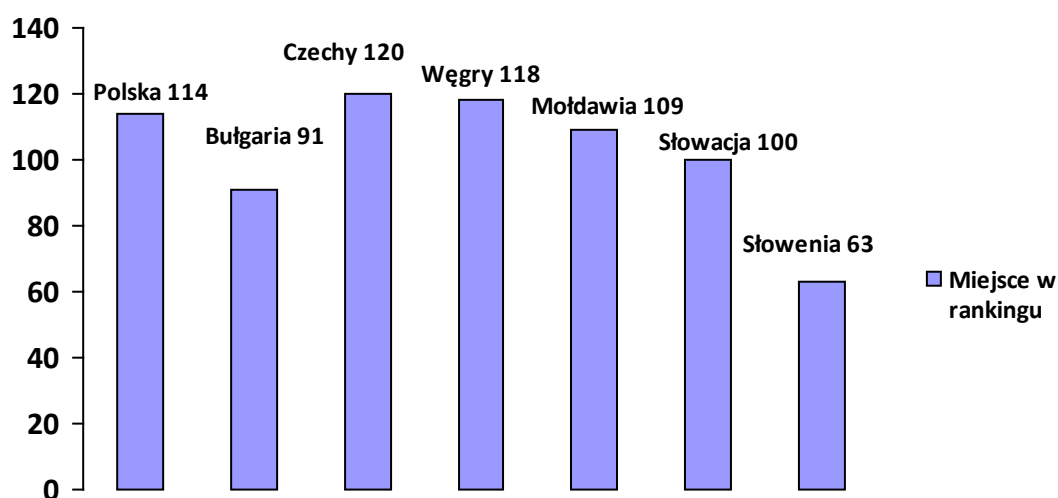

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2013*

Regulacje podatkowe

W porównaniu międzynarodowym wyraźnie widać, że polski system podatkowy należy do jednego z najbardziej skomplikowanych na świecie, o czym świadczy 114 miejsce (na 185 analizowanych gospodarek) w rankingu *Doing Business 2013*, choć przyznać należy, iż od pewnego czasu zanotować można postęp w tej dziedzinie. Pod względem liczby płatności wyprzedzamy nawet kraje Ameryki Łacińskiej, co powinno być już sygnałem dla rządu do rozpoczęcia natychmiastowych reform. Polscy przedsiębiorcy muszą dokonać w ciągu roku 18 płatności związanych z obciążeniami podatkowymi, co zajmuje średnio 286 godzin rocznie.

Rysunek 13: Regulacje podatkowe w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu

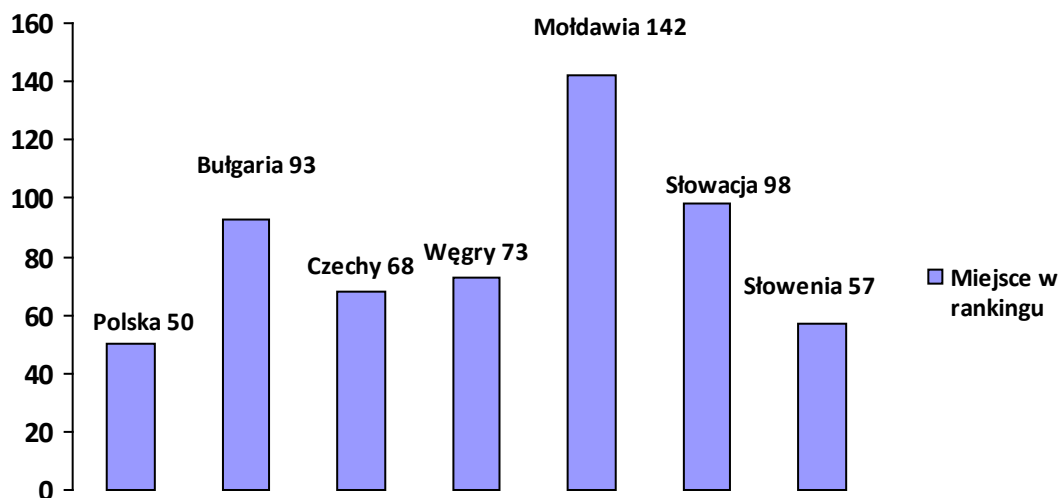

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2013*.

Handel międzynarodowy

Wskaźnik handlu międzynarodowego określa łatwość rozpoczęcia wymiany pod kątem administracyjnym. W rankingu *Doing Business* Polska pod tym względem zajmuje 50 miejsce wśród 185 gospodarek. Niekorzystnie można natomiast ocenić sytuację związaną z dwoma składowymi indeksu, tj. czasem potrzebnym na eksport oraz import towarów - przewyższa on znacznie wartość średnią obliczoną dla UE.

Rysunek 14: Handel zagraniczny w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2013*.

Regulacje występujące w Polsce w kwestii wolności handlu są w większości przypadków standardowe (liczba dokumentów niezbędnych zarówno przy eksporcie jak i imporcie towarów jest tożsama ze średnią unijną, tj. 5). Bardziej restrykcyjne przepisy dotyczą jedynie rynku biotechnologicznego i farmaceutycznego. Analizując koszty importu i eksportu (mierzone w dolarach na kontener) należy wskazać, że znajdują się one na średnim poziomie UE, choć są one wyższe niż np. w Słowenii.

Egzekwowanie umów

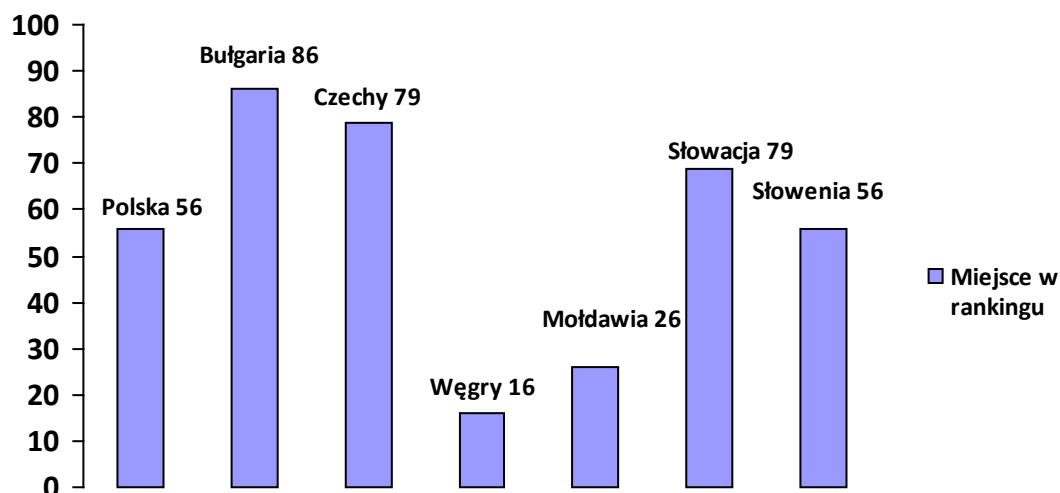
System egzekucji prawa w Polsce można ocenić, podobnie jak wyżej wymienione inne procedury administracyjne, jako nadmiernie zbiurokratyzowany. Zgodnie z danymi z raportu *Doing Business* rozwiązanie sporu gospodarczego w Polsce trwa średnio 685 dni i wiąże się z 33 procedurami, których koszt oszacowano na poziomie 19% wartości kontraktu. Wprawdzie jest on relatywnie tani w odniesieniu do innych krajów, to jednak czas trwania powyżej średniej dla krajów UE jest nie do zaakceptowania.

Tabela 8: Rozstrzygnięcie sporów gospodarczych w wybranych krajach

Składowe	Polska	Średnia UE	Bugaria	Czechy	Węgry	Molda-wia	Słowa-cja	Słowe-nia
Liczba procedur	33	31	39	27	35	31	32	32
Czas trwania (w dniach)	685	510	564	611	395	327	545	1290
Koszt (% wartości kontraktu)	19	20,1	23,8	33,0	15,0	28,6	30,0	12,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2013*

Rysunek 15: Rozstrzygnięcie sporów gospodarczych w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2013*

Procedura ogłoszenia upadłości

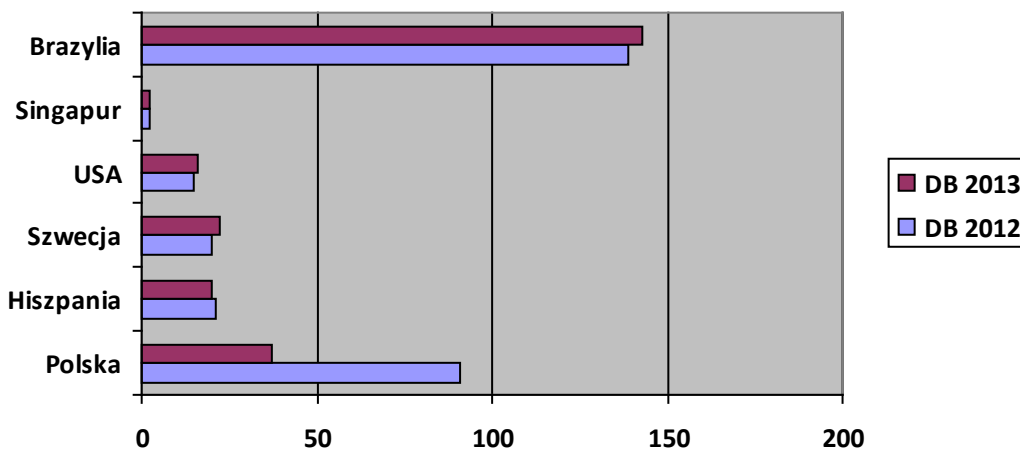
Według *Doing Business 2013*, w Polsce czas potrzebny na przeprowadzenie procedury upadłościowej to około 3 lata, natomiast koszty z tym związane sięgają 15% wartości majątku firmy. Zdecydowanie łatwiej jest się wycofać z prowadzonej działalności w większości z analizowanych krajów. Gorsza sytuacja dotyczy tylko państw Ameryki Łacińskiej. W procesie likwidacji firmy polski przedsiębiorca jest w stanie odzyskać ok. 54,5 centa z każdego zainwestowanego dolara, przy średniej UE na poziomie blisko 70,6 centów. W rankingu łatwości przeprowadzania procedury upadłościowej firm Polska zajęła 37 miejsce na 185 państw.

Tabela 9: Likwidacja działalności gospodarczej w Polsce na przestrzeni lat

Rocznik raportu Doing Business	DB2008	DB2009	DB2010	DB2011	DB2012	DB2013
Pozycja w rankingu	..	..	..	74	87	37
Czas trwania postępowania (w latach)	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0
Koszt (%majątku)	15	15	15	15	15	15
Stopień odzyskiwalności należności (w centach na 1 dolara)	33.7	34.1	34.1	35.8	31.5	54.5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2013*.

Rysunek 16: Likwidacja działalności gospodarczej w Polsce na tle wybranych krajów– miejsce w rankingu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2012 – 2013*.

W kwestii postępowania po zakończeniu działalności należy zdecydowanie poprawić efektywność procedur likwidacyjnych, a zatem skrócić czas, zmniejszyć koszty oraz zwiększyć odzyskiwalność zainwestowanego kapitału, m.in. poprzez usprawnienie syndykatury.

Podsumowując powyższe zestawienia można stwierdzić, że Polska wyraźnie odstaje w swoich regulacjach i procedurach od krajów uznawanych za przyjazne biznesowi. Warty podkreślenia jest fakt, iż Polska zajmuje w rankingach na ogół niższą pozycję niż pozostałe państwa byłego bloku wschodniego. Wypadamy słabiej niż nie tylko Czechy i Węgry, ale również państwa na ogół gorzej postrzegane, jak Bułgaria czy Mołdawia.

2.3 Wolność gospodarcza w Polsce na tle wybranych krajów - porównanie

Według raportu *Heritage Foundation* Polska pod względem wolności **prowadzenia biznesu** znalazła się na 64 miejscu na świecie i 31 wśród państw europejskich. Jesteśmy m.in. za takimi krajami jak Rumunia, Bułgaria, Łotwa i Estonia. Za największe problemy uznano nieprzewidywalność regulatorów, uznaniowość i nieobiektywność decyzji urzędniczych, powolny system sądownictwa oraz ogromną liczbę regulacji związanych z zatrudnieniem pracowników.

Kolejna z analizowanych w raporcie wolności, to **wolność monetarna**, którą z kolei eksperci ocenili na poziomie podobnym do średniej UE, m.in. z uwagi na implementację ogólnowspólnotowych dyrektyw. Polska zajęła w rankingu 77,7 miejsce na świecie.

W kwestii **wolności finansowej** Polska powoli zwiększa swoją konkurencyjność, głównie z uwagi na rozwój rynku kapitałowego oraz Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Sektor bankowy oceniany jest jako wysoce konkurencyjny. Banki komercyjne kontrolują około 90% aktywów, natomiast rząd posiada nadal pakiety większościowe w dwóch bankach, odpowiedzialnych m.in. za udzielanie tanich pożyczek rolnikom i rodzinom w trudnej sytuacji mieszkaniowej. Niestety, jeśli chodzi o prywatyzację, to jak dotąd postępowała ona powolnie, a dodatkowo była często blokowana z powodów całkowicie pozbawionych uzasadnienia merytorycznego. Polska zajmuje obecnie 70 miejsce na świecie w kategorii wolność finansowa.

2.4 Uwagi końcowe

Podsumowując, Polskę można określić jako kraj przesadnie zbiurokratyzowany, z rozrośniętą i niewydajną administracją. Należy podkreślić, że polski system administracyjny – gospodarczy z tak dużą liczbą niepotrzebnych procedur i przeciągającymi się postępowaniami administracyjnymi jest wysoce korupcjogenny. Postulowane już powyżej uproszczenie systemu fiskalno – prawnego powinno się również przyczynić do obniżenia wskaźników korupcji. Jak wiadomo bowiem, wskaźniki biurokratyzacji oraz korupcji wykazują wysoką pozytywną korelację pomiędzy sobą. Im niższa skala wolności gospodarczej tym zwykle bardziej skorumpowany jest kraj. Natomiast im mniej procedur, tym mniej potencjalnych możliwości do działań korupcjogennych.

Pomimo powołania w 2006 roku specjalnej służby do zwalczania korupcji w życiu publicznym i gospodarczym sytuacja nie uległa znacznej poprawie. W corocznym zestawieniu najbardziej skorumpowanych krajów na świecie, przygotowywanym przez *Transparency International*, Polska zajmuje odległe miejsce. Dla porównania Singapur i Szwecja, w których procedury biurokratyczne ogranicza się do minimum są w pierwszej trójce najmniej skorumpowanych krajów na świecie. Polska została natomiast sklasyfikowana na 41 pozycji spośród 176 krajów²³. W rankingu *Heritage Foundation* zajęła natomiast 55 miejsce.

Jest wysoce prawdopodobne, bazując na doświadczeniach powyżej przytoczonych krajów, że likwidacja przesadnej biurokracji doprowadziłyby do znacznego zmniejszenia korupcji, a tym samym do oszczędności i powstania środowiska przyjaznego biznesowi i rozwojowi gospodarczemu.

Z pozycjonowania Polski zarówno w Europie jak i na świecie przez Heritage Foundation wyraźnie wynika, że konieczne jest przeprowadzenie radykalnych reform uzdrawiających krajową gospodarkę i administrację. Nie odnosi się to jednak do zwiększania przywilejów dla przedsiębiorców poprzez możliwości odliczeniowe czy dotacje. Dużo lepszym rozwiązaniem wydaje się być uproszczenie systemu, nawet kosztem zniesienia obecnie obowiązujących udogodnień. System redystrybucyjny w Polsce nie sprawdza się, a w wręcz jest korupcjogenny i nieprzyjazny biznesowi.

III

BADANIA WŁASNE ZPP

3.1 Największe przeszkody w prowadzeniu działalności gospodarczej według przedsiębiorstw

Maison Institute na zlecenie Związku Przedsiębiorców i Pracodawców przeprowadził

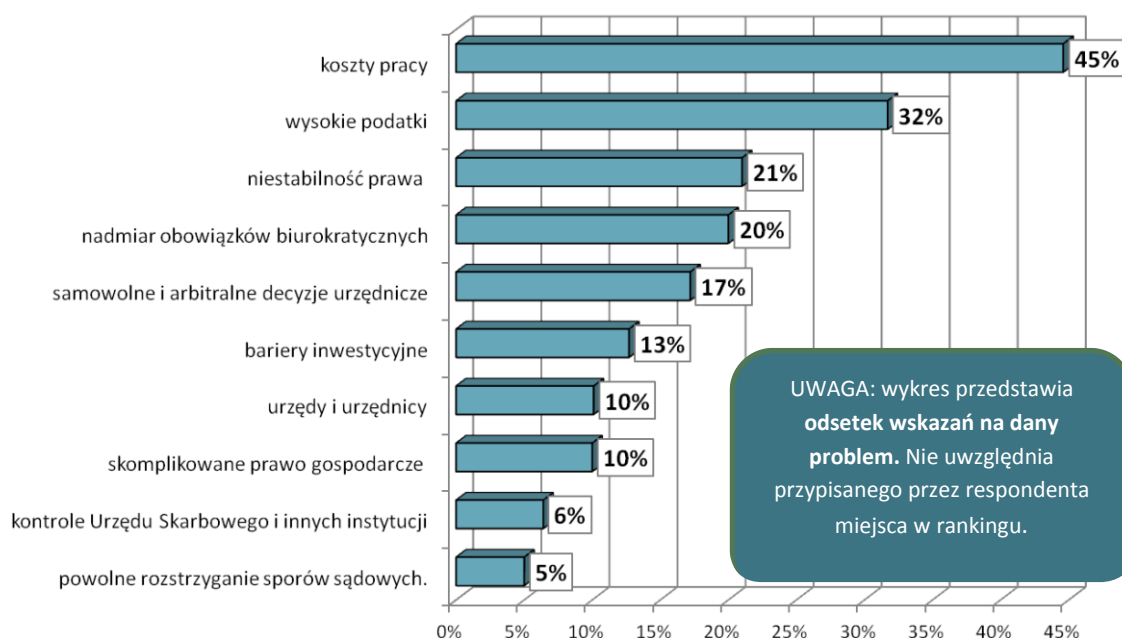
23 Pełen ranking dostępny jest na stronach Transparency International pod adresem: <http://www.transparency.org/cpi2012/results>

badanie wśród reprezentatywnej pod względem ilości zatrudnianych pracowników, próby małych i średnich firm w Polsce (do 250 zatrudnionych) dotyczących największych przeszkód w prowadzeniu działalności gospodarczej w Polsce.

Małe i średnie firmy w Polsce stanowią 99,8% wszystkich firm w Polsce, tworzą 3/4 miejsc pracy oraz 67% PKB.

„Badanie potwierdza to co wiedzieliśmy intuicyjnie. Największą przeszkodą w rozwoju firm w Polsce, a tym samym rozwoju Polski, są koszty pracy. Jako największą przeszkodę wskazuje je blisko połowa badanych. Praca w Polsce opodatkowana jest jak wódka – 80% podatkiem. Rząd za sam fakt zatrudnienia pracownika żąda od nas haracz w prawie takiej samej wysokości, jaką otrzymuje pracownik.” – powiedział Cezary Kaźmierczak, Prezes ZPP.

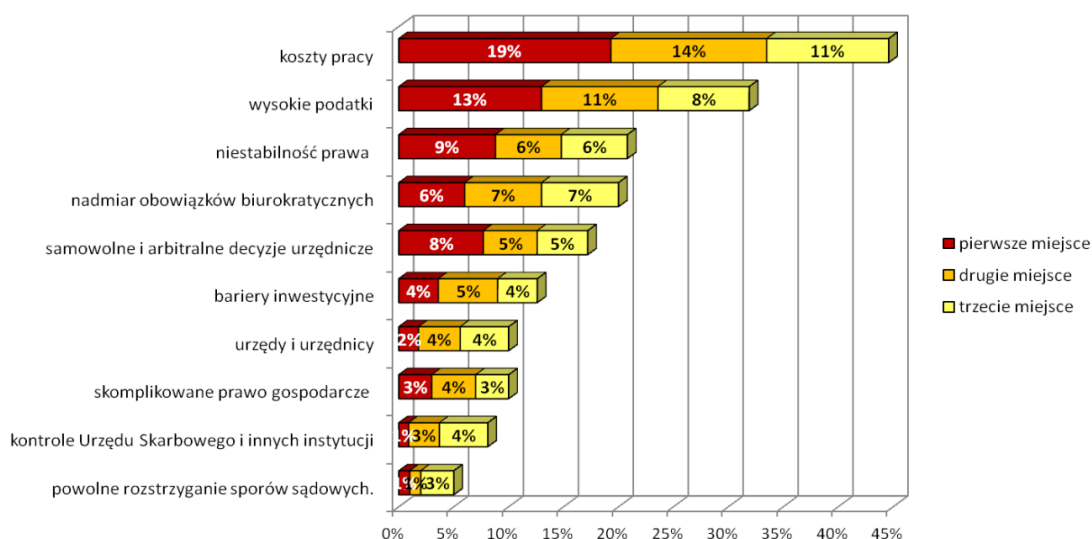
Oto lista największych przeszkód w prowadzeniu firm według przedsiębiorców:

Maison Institute dla Związku Przedsiębiorców i Pracodawców ZPP, Marzec 2011, N:708. Próba odzwierciedlająca łączną liczbę zatrudnionych osób w firmach zatrudniających do 250 pracowników

„Chciałbym zwrócić uwagę na jedną rzecz – powiedział Wiceprezes ZPP, Tomasz Pruszczyński. Zdecydowanie najgorzej oceniane są obowiązujące przepisy. Tam gdzie pojawiają się już ludzie – jest znacznie lepiej. Na urzędy i urzędników wskazuje zaledwie 10% badanych, na kontrole – zaledwie 6% i umieszcza dopiero na końcu listy pod względem uciążliwości”

Jakie z Pani/Pana punktu widzenia są największe przeszkody w prowadzeniu działalności gospodarczej? Proszę wybrać do trzech odpowiedzi i uszeregować je od najbardziej do najmniej ważnej.

Maison Institute dla Związku Przedsiębiorców i Pracodawców ZPP, Marzec 2011, N:708. Próba odzwierciedlająca łączną liczbę zatrudnionych osób w firmach zatrudniających do 250 pracowników.

Tak duża rozbieżność może wskazywać, że nawet rządowe służby odnoszą się z dystansem do prawa i przepisów, które są wymagane od przedsiębiorców i starają się w swojej codziennej działalności kierować zasadą zdrowego rozsądku. Każdy – nawet średnio zorientowany – przedsiębiorca bowiem wie, że w Polsce wytworzono tyle regulacji, że nie tylko nikt nie jest w stanie ich wszystkich przestrzegać, ale o wielu z nich nawet nie ma najmniejszego pojęcia.

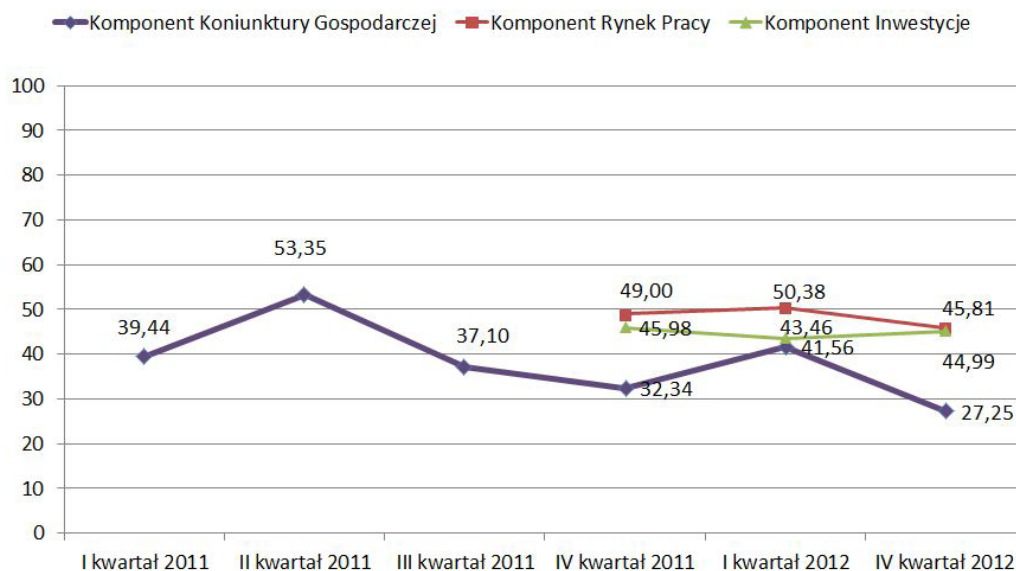
3.2 Barometr gospodarczy ZPP

Busometr ZPP – indeks koniunktury gospodarczej MSP

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców oraz Dom Badawczy Maison od 2011 prowadzi badania wśród reprezentatywnej pod względem ilości zatrudnianych pracowników, próby małych i średnich firm w Polsce (do 250 zatrudnionych) dotyczące koniunktury gospodarczej w sektorze MSP. BUSOMETR ZPP obejmuje 3 komponenty: *koniunktura gospodarcza, rynek pracy oraz inwestycje*.

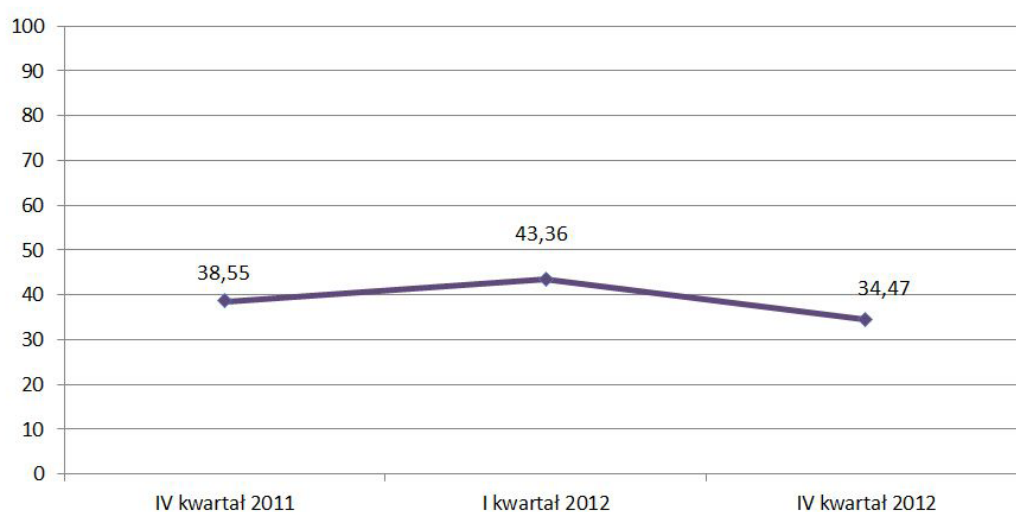
Małe i średnie firmy to najczulszy barometr polskiej gospodarki – pierwsze wyczuwają zagrożenia i pierwsze ruszają do inwestycji. Jest to najlepszy wskaźnik wyprzedzający polskiej gospodarki. Małe i średnie firmy w Polsce stanowią 99,8% wszystkich firm w Polsce, tworzą $\frac{3}{4}$ miejsc pracy oraz 67% PKB.

Busometr ZPP – Porównanie komponentów w czasie

Badanie zostało przeprowadzone na reprezentatywnej próbie przedsiębiorców z sektora MSP. Total N=708 (I kwartał 2011) N=560 (II kwartał 2011) N=848 (III kwartał 2011) N=812 (IV kwartał 2011) N=528 (I kwartał 2012) N=595 (IV kwartał 2012). Metoda: CAWI.

Busometr ZPP – porównanie w czasie

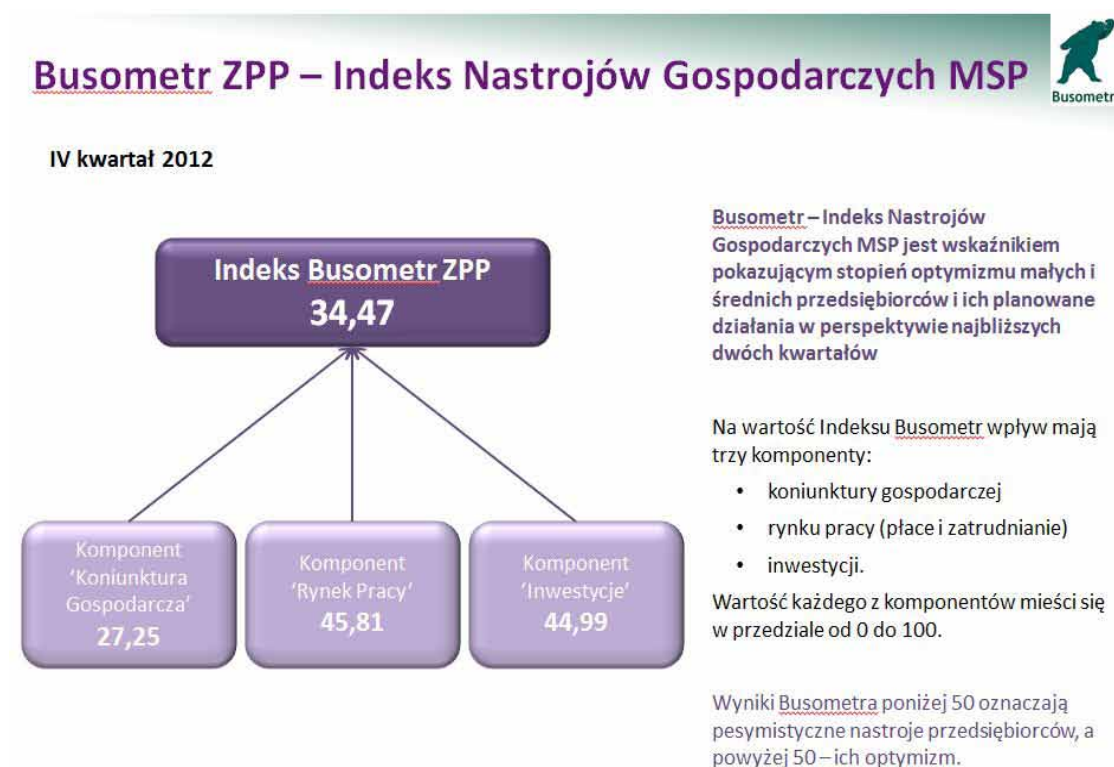
Badanie zostało przeprowadzone na reprezentatywnej próbie przedsiębiorców z sektora MSP. Total N=812 (IV kwartał 2011) N=528 (I kwartał 2012) N=595 (IV kwartał 2012). Metoda: CAWI.

Wskazania na pierwsze półrocze 2013

Wskaźnik Busometra wyniósł 34,47 pkt. i wyznacza perspektywę przedsiębiorców na najbliższe dwa kwartały 2013 roku. Jest to wynik bardzo niski. Wyniki Busometra poniżej 50 pkt. oznaczają pesymistyczne nastroje przedsiębiorców, a powyżej 50 – ich optymizm. Wskaźnik koniunktury na rynku jest ZNACZĄCO niższy (najniższy od początku badania) i wynosi zaledwie 27,25 punktów (skala 0-100 punktów). Ciekawe jest to, że komponent rynek pracy jest znacząco wyższy (45,81 punktów), podobnie jak komponent inwestycyjny (44,99). Wskazywałoby to, że ogólna ocena sytuacji jest postrzegana bardzo źle, natomiast przedsiębiorcy nie planują dalej obcinać płac, redukować zatrudnienia.

Trzeba tutaj zaznaczyć, że Busometr poniżej 50 punktów jest jednak oceną negatywną. Najlepsze branże, które nadal chcą inwestować to branże: spożywcza, edukacja, zdrowie i uroda oraz nieruchomości. Branże o najniższej koniunkturze to budownictwo, chemia, motoryzacja oraz rolnictwo. Ogólnie nastroje są słabe, co w oczywisty sposób przyczynia się do działań sektora MSP. Nastroje te wynikają z przedłużającej się stagnacji, która sprawia, że przedsiębiorcy stosują znaną zasadę: najważniejszą rzeczą w biznesie jest być jutro w biznesie. Powyższa zasada sprawia, że nie podejmują bardziej ofensywnych działań i koncentrują się na utrzymaniu

Aktualne wskazanie BUSOMETRA z prognozą na zachowania w I półroczu 2013:

Bibliografia

- Botero Juan, Djankov Simeon, La Porta Rafael, Lopez – de – Silanes Florencio, Shleifer Andrei, 2004, „The Regulation of Labor”, *Quarterly Journal of Economics*
- Beldowski J., *Administracja przyjazna przedsiębiorcom*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2011
- Beldowski J., Devictor X., Piątkowski M., *Jak jeszcze bardziej podskoczyć w Doing Business*, Wyborcza. biz 2012
- Card David, Krueger Alan, 1994, „Minimum Wages and Employment: a Case Study of the New Jersey and Pennsylvania Fast Food Industries”, *American Economic Review*
- Card David, Krueger Alan, 2000, „Minimum Wages and Employment: a Case Study of the Fast – Food Industry in New Jersey and Pennsylvania: Reply”, *American Economic Review Corruption Percetpion Index*
- Djankov Simeon, La Porta Rafael, Lopez – de – Silanes Florencio, Shleifer Andrei, 2002, „The Regulation of Entry”, *Quarterly Journal of Economics*
- Djankov Simeon, La Porta Rafael, Lopez – de – Silanes Florencio, Shleifer Andrei, 2003, „Courts”, *Quarterly Journal of Economics*
- Djankov Simeon, McLiesh Caralee, Shleifer Andrei, 2007, „Private Credit in 129 Countries”, *Journal of Financial Economics*
- Djankov Simeon, La Porta Rafael, Lopez – de – Silanes Florencio, Shleifer Andrei, 2008, „The Law and Economics of Self – Dealing”, *Journal of Financial Economics*
- Djankov Simeon, Freund Caroline, Pham Cong, 2008, „Trading on Time”, *Review of Economics and Statistics*
- Djankov Simeon, Hart Oliver, McLiesh Caralee, Shleifer Andrei, „Debt Enforcement Around the World”, *Journal of Political Economy*
- Djankov Simeon, Ganser Tim, McLiesh Caralee, Ramalho Rita, Shleifer Andrei, w druku, „The Effect of Corporate Taxes on Investment and Entrepreneurship”, *American Economic Journal*
- Dube Arindrajit, Suresh Naidu, Reich Michael, 2007, „The Economics Effects of a Citywide Minimum Wage”, *Industrial and Labor Relations Review*
- Dz.U z dnia 14 sierpnia 2009 r. Nr 128 poz. 1057., „Ustawa o zmianie ustawy budżetowej na rok 2009”
- Dz.U z 2007 r. Nr 155 poz 1095, z późn. zm., Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. „O Swobodzie Działalności Gospodarczej”
- Gwartney James, Lawson Robert, Hall Joshua, Grubel Herbert, de Haan Jakob, Sturm Jan – Egbert, Zandberg Eelco, 2009, „Economic Freedom of the World 2009 Annual Report”, *Fraser Institute Klimat inwestycyjny w Polsce. Raport z badania przeprowadzonego przez TNS Pentor, PAliIZ 2011*
- Legatum Prosperity Index
- Mas – Colell Andreu, Whinston Michael, Green Jerry, 1995, „Microeconomic Theory”, *Oxford University Press*
- Miller Terry, Holmes Kim, Kim Anthony, Markheim Daniella, Roberts James, Walsh Caroline, 2010, „2010 Index of Economic Freedom”, *The Heritage Foundation*
- Neumark David, Wascher William, 1992, „Employment Effects of Minimum and Subminimum Wages: Panel Data on State Minimum Wage Laws”, *Industrial and Labor Relations Review*
- Neumark David, Wascher William, 2007, „Minimum Wages, the Earned Income Tax Credit and Employment: Evidence from Post – Welfare Reform Era”, *NBER Working Paper 12915*
- OECD, 2010, „OECD Economic Surveys: Poland 2010”, *OECD Press*
- Ministerstwo Gospodarki, *Przedsiębiorczość w Polsce 2011, 2011*
- Sullivan Arthur, Sheffrin Steven, 2003, „Economics: Principles in Action”, Pearson Prentice Hall
- Varian Hal, 1992, „Microeconomic Analysis”, *W. W. Norton & Company*
- The World Bank, 2009, *Doing Business 2010: Reforming Through Difficult Times*, *Palgrave Macmillan*
- The World Bank, 2008, „Doing Business 2009”, *Palgrave Macmillan*
- The World Bank, 2007, „Doing Business 2008”, *The World Bank Group*
- The World Bank, 2006, „Doing Business 2007: How to Reform”, *The World Bank Group*
- The World Bank, 2006, „Doing Business in 2006: Creating Jobs”, *The World Bank Group*
- The World Bank, 2005, „Doing Business in 2005: Removing Obstacles to Growth”, *Oxford University Press*
- The World Bank, 2004, „Doing Business in 2004: Understanding Regulation”, *Oxford University Press*
- The International Bank for Reconstruction and Development / *The World Bank, Doing Business 2012: Doing Business in a More Transparent World. Economy Profile: Poland, 2012*
- Transparency International
- World Economic Forum, *Global Competitiveness Report 2010 – 2011*
- Żołnierski Aleksander, Balcerowicz Ewa, Bernatt Maciej, Flis Radosław, Gadomski Witold, Geller Maciej, Kolarska – Bobińska Lena, Łapiński Jacek, Orłowska Joanna, Skoczny Tadeusz, Śpiewak Paweł, Tarnawa Anna, Węclawska Dorota, Wolański Robert, Wyżnikiewicz Bohdan, Zadura – Lichota Paulina, 2009, „Raport o Stanie Sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Polsce w Latach 2007 – 2008”, *Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości*

MANIFEST PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW

Przedsiębiorcy wszystkich branż łączcie się!

Przedsiębiorców zatrudniających do 250 pracowników jest ponad 1,5 mln. Wytwarzamy 67% PKB. Tworzymy ponad 70% miejsc pracy – niemal $\frac{3}{4}$ Polaków pracuje w naszych firmach.

Mimo, iż fundamentem na którym stoi polska gospodarka są małe i średnie firmy, nie jesteśmy poważnie traktowani przez własne rządy. Kolejne obietnice i kampanie wyborcze niosą za sobą wyłącznie puste slogany, za którymi nie idą żadne realne działania. Nasza praca w znacznej części polega zmaganiu się niepotrzebnymi przepisami, regulacjami i biurokracją, zamiast na rozwoju naszych przedsięwzięć.

Organizując się w obronie naszych prawa możemy ten stan rzeczy zmieniać.

Dlatego powołujemy Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, który, obok realizacji naszych interesów zawodowych, będzie zmierzał do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw w Polsce.

W naszym przekonaniu kwestiami wymagającymi szybkiego rozwiązania są:

1. Uproszczenie prawa gospodarczego

Jednym z fundamentów polskiego cudu gospodarczego po upadku komunizmu była „Ustawa Wilczka”. Po serii nieudanych eksperymentów politycznych z prawem gospodarczym – pora do niej powrócić. Z wyjątkiem nieistotnych drobiazgów, jest ona całkowicie zgodna z obowiązującym prawem Unii Europejskiej.

2. Szybsze rozstrzyganie sporów sądowych.

Udręką są ciągnące się latami spory gospodarcze. Domagamy się takiego samego prawa, jakie zagwarantowali sobie politycy – prawa do szybkiego procesu. Sędzia jest od wymierzania sprawiedliwości i rozstrzygania sporów. Proces sądowy nie musi być tak sformalizowany, jak obecnie. Powinien trwać dzień po dniu – jak to się dzieje w USA – aż do wydania wyroku. Prawo ma służyć ludziom, a nie być wygodne dla sędziów, adwokatów, czy prokuratorów.

3. Uproszczenie systemu podatkowego

Polski system podatkowy jest jednym z najgorszych na świecie. Z naszego punktu widzenia podatek jest „kosztem”, który potrafimy wkalkulować w działalność gospodarczą. Pod warunkiem, że łatwo go policzyć, i że prawo oraz jego interpretacje nie są nieustannie zmieniane. Opowiadamy się za podatkami prostymi, których koszty poboru

są mniejsze i dla rządu, i dla przedsiębiorców. Najlepszym dla wszystkich jest systemem podatkowym proponowany przez Centrum Adama Smitha. Prosty podatek przychodowy – który uwolni przedsiębiorców od mitręgi liczenia „kosztów uzyskania przychodów”, w miejsce dzisiejszego CIT. Prosty podatek od Funduszu Płac, który zastąpi podatki PIT i składki płacone do ZUS. Podatek VAT o jednej stawce na wszystko z możliwością wyboru opłacania go ryczałem przez małe firmy (ale wówczas bez możliwości odliczania). Stawki tych podatków mogą być takie, że zmiana systemu będzie całkowicie neutralna dla budżetu.

4. Obniżenie kosztów pracy

W Polsce praca opodatkowana jest jak alkohol i papierosy. Wysokie, sięgające 80% opodatkowanie pracy, jest podatkiem najgorszym z możliwych. Zawdzięczamy mu wysokie bezrobocie, niską konkurencyjność naszych firm, szeroko rozwiniętą gospodarkę nierejestrowaną. Zmniejszenie wpływu do budżetu na skutek radykalnego obniżenia podatków obciążających pracę zrównoważyć można konsumpcyjnymi podatkami pośrednimi.

5. Ograniczenie obowiązków biurokratycznych

Każdy przedsiębiorca wypełnia gigantyczną ilość różnego rodzaju dokumentów, które musi wysyłać rządowi i jego agendom. Tracimy setki godzin na zbędne czynności biurokratyczne. Zamiast rozwijać przedsiębiorstwa – toniemy w papierach. Tracą na tym wszyscy, łącznie z rządem. Zmiana tego stanu rzeczy jest łatwa i prosta i nie wymaga wielkich nakładów, a jedynie zmiany procedur na mniej czasochłonne i dostosowane do obecnych możliwości technologicznych.

6. Poddanie rzeczywistej kontroli sądowej decyzji urzędników skarbowych

Każda decyzja urzędnika skarbowego, której konsekwencją może być utrata choćby jednego miejsca pracy, powinna uzyskiwać klauzulę wykonalności dopiero po jej uprawnomocnieniu się. Aktualny stan prawny, który pozwala urzędnikom na arbitralne wykonywanie często nieuzasadnionych decyzji, które są potem uchylane przez sądy jest łamaniem podstawowych praw człowieka.

7. Stabilność prawa i reguł gry

Chcemy skupić się na rozwoju swoich przedsiębiorstw, a nie na śledzeniu dzienników ustaw. Prawo musi być stabilne, a reguły gry jasne. Lepsze jest nawet złe prawo, ale stałe niż coraz bardziej „doskonalone”, a zmieniające się co kilkanaście miesięcy.

8. Likwidacja barier inwestycyjnych

Biurokraci nie mogą decydować co mamy robić. Nie możemy zależeć od ich „wizjonerstwa”. Każdy ma prawo do szybkiego procesu inwestycyjnego – nie tylko znajomi polityków.

Realizacja tych postulatów przyczyni się do szybkiego rozwoju naszych przedsiębiorstw i Polski.

Jedyną przeszkodą w ich wprowadzeniu jest stagnacja klasy politycznej, brak woli działania oraz różne zabobony i teorie spiskowe ludzi nie mogących odnaleźć się w rynkowej rzeczywistości.

Będziemy inicjować i wspierać wszelkie działania zmierzające do wyeliminowania z polskiego prawodawstwa ograniczeń działalności gospodarczej przekraczających wymagania UE i tym samym wyrównania szans konkurencyjnych pomiędzy polskimi i europejskimi przedsiębiorstwami. Działamy bowiem w znacznie gorszym otoczeniu prawnym i instytucjonalnym niż nasi europejscy konkurenci.

Drogą do tego jest rzeczywista samoorganizacja naszego środowiska. Tylko zorganizowana presja na rządzących może poprawić naszą sytuację. Jak pokazuje dotychczasowa praktyka, politycy nie dokonują pożytecznych zmian (nawet gdy leży to w ich interesie) inaczej niż pod naciskiem opinii publicznej. Stwórzmy ten nacisk.

Przedsiębiorcy wszystkich branż łącznie się!

Warszawa, 2012

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Celem działania ZPP jest:

- Działanie na rzecz poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw w Polsce
- Reprezentowanie i obrona członków Związku przed nieuzasadnionymi działaniami organów państwa i samorządu terytorialnego
- Dostarczanie profesjonalnej, specjalistycznej informacji wspomagającej działanie firmy
- Rozwijanie współpracy pomiędzy członkami w celu rozwoju naszych firm

ZPP nie jest związana z żadną partią ani organizacją polityczną, nie popieramy, ani nie zwalczamy żadnej z nich.

Będziemy inicjować i wspierać wszelkie działania zmierzające do wyeliminowania z polskiego prawodawstwa ograniczeń działalności gospodarczej przekraczających wymagania UE i tym samym wyrównania szans konkurencyjnych pomiędzy polskimi i europejskimi przedsiębiorstwami. Działamy bowiem w znacznie gorszym otoczeniu prawnym i instytucjonalnym niż nasi europejscy konkurenci.

Jesteśmy zwolennikami wolnego rynku i zdrowego rozsądku.